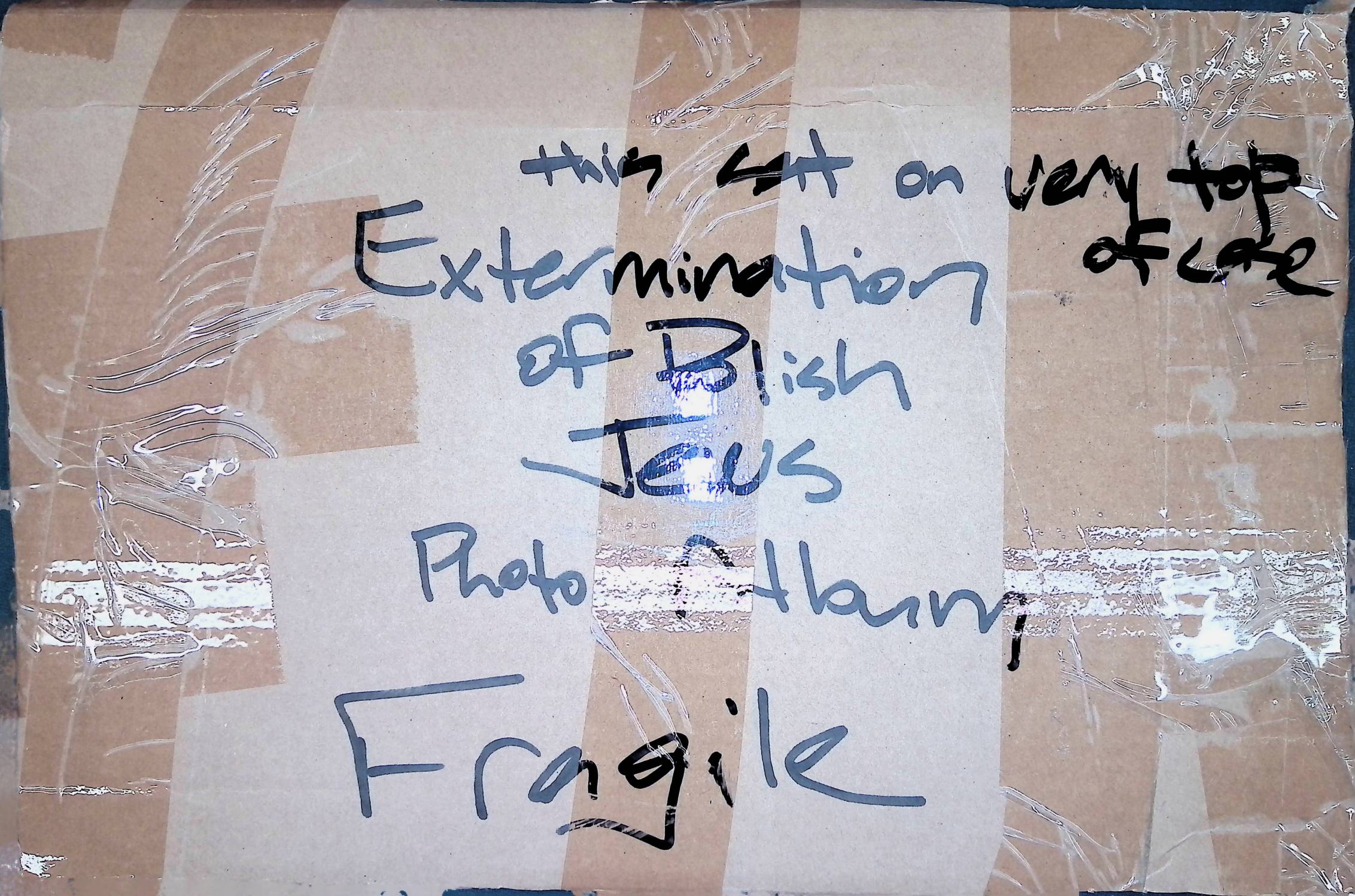

this cut on very top of case
Extermination
of Blish
Jews
Photo Album
Fragile

ZAGŁADA ŻYDOSTWA POLSKIE

ALBUM ZDJĘĆ

EXTERMINATION OF POLISH JEW

ALBUM OF PICTURES

A L B U M

WYDAWNICTWA CENTRALNEJ ŻYDOWSKIEJ KOMISJI
HISTORYCZNEJ PRZY C. K. ŻYDÓW POLSKICH

ŁÓDŹ - 1945

ALL RIGHTS RESERVED

COPYRIGHT BY

CENTRALNA ŻYDOWSKA KOMISJA HISTORYCZNA W POLSCE

ŁÓDŹ, NARUTOWICZA 25

K — 9635 Tłoczono w Drukarni św. Wojciecha pod Zarządem Państwowym w Poznaniu.

ZAGŁADA ŻYDOSTWA POLSKIEGO

ALBUM ZDJĘĆ

УНИЧТОЖЕНИЕ ЕВРЕЕВ В ПОЛЬШЕ

(АЛЬБОМ СНИМКОВ)

EXTERMINATION OF POLISH JEWS

ALBUM OF PICTURES

twowym w Poznaniu.

EXTERMINATION DES JUIFS EN POLOGNE

ALBUM DE PHOTOGRAPHIES

דער חורבן פון פוילישן יידנטום

(פאטאגראפישער אלבאם)

חורבן יהודי פולין

(קובץ צילומים)

Centralna Żydowska Komisja Historyczna w Polsce powstała w grudniu 1944 r. z inicjatywy Centralnego Komitetu Żydów Polskich i Związku Literatów, Dziennikarzy i Artystów Żydów w Polsce.

Centralna Żydowska Komisja Historyczna postawiła sobie za zadanie zebrać możliwie jak najbardziej kompletny materiał, dotyczący okresu niemiecko-faszystowskiej okupacji w Polsce i zbrodni popełnionych na ludności żydowskiej przez okupanta. W dążeniu do realizacji tych zadań Centralna Żyd. Komisja Historyczna zebrała pokaźną ilość urzędowych dokumentów i materiałów władz niemieckich, akta instytucji żydowskich i polskich, mapy, plany, materiały statystyczne i druki z okresu okupacji. Drugi typ materiałów zbieranych przez Centralną Żyd. Komisję Historyczną to zeznania protokularne naocznych świadków, pamiętniki, listy, materiały folklorystyczne, etnograficzne i utwory literackie oraz materiał fotograficzny.

Wszystkie te zbiory są już obecnie na tyle ukompletowane, iż na ich podstawie zespół pracowników naukowych Centralnej Żyd. Komisji Historycznej może przystąpić do opracowania całego szeregu tematów z okresu okupacji niemieckiej. Dotychczas Centralna Żyd. Komisja Historyczna wydała kilka pomniejszych broszur metodologicznych oraz zbiór protokołów zeznań naocznych świadków. Obecnie znajduje się w druku tom materiałów i dokumentów źródłowych, oraz kilka prac pamiętnikarskich i monograficznych.

W ramach prac wydawniczych Centralnej Żyd. Komisji Historycznej, obok publikacji źródłowych i monografii, poczesne miejsce zająć powinny publikacje materiału fotograficznego. Pierwszą tego rodzaju publikacją jest album zdjęć pt. „Zagłada Żydostwa Polskiego". Album niniejszy ma za zadanie objęcie całokształtu procesu zagłady Żydów polskich. Dalsze albumy zdjęć, które są obecnie w opracowaniu, obejmują zagadnienia szczegółowe. W przygotowaniu jest album przedstawiający dzieje ghetta warszawskiego, bohaterską walkę żydostwa warszawskiego z ciemięzcą i likwidacja ghetta. Trzeci tom albumu będzie poświęcony Łodzi.

Album niniejszy został opracowany, zaopatrzony wstępem i objaśnieniami przez Gerszona Taffeta, kierownika działu fotograficznego w Centralnej Żydowskiej Komisji Historycznej.

Dr Filip Friedman
Dyrektor
Centralnej Żyd. Komisji Historycznej
w Polsce.

Łódź, w grudniu 1945 r.

Wstęp

Album niniejszy ma na celu odzwierciedlenie całokształtu życia narodu żydowskiego pod okupacją niemiecko-faszystowską. Niemieccy faszyści nie zadawalali się tylko mordowaniem i bezwzględnym tępieniem całej bez różnicy wieku i płci ludności żydowskiej, ale ponadto zadawali swym ofiarom przed ostateczną zagładą wymyślne i nieludzkie cierpienia moralne i fizyczne.

Charakterystycznym dla mentalności morderców było powszechne u nich zamiłowanie do tworzenia sobie „miłych" souvenirów z tych zbrodniczych i krwawych akcji. Najbardziej popularną formą było utrwalanie tych wyczynów w toku akcji na kliszach fotograficznych. Tym to amatorskim skłonnościom zbrodniarzy mamy do zawdzięczenia fakt niezwykle doniosły. Oto bowiem dzięki temu zostały uwiecznione drogą zdjęć fotograficznych zbrodnie niemieckie. W ten sposób dali nam Niemcy do ręki materiał fotograficzny bardzo obfity i stanowiący poważny dokument dla ilustracji ich zbrodni.

Zdjęcia umieszczone w niniejszym albumie, zrobione przeważnie na miejscu zbrodni przez Niemców, były przez nich oddawane następnie prywatnym fotografom do wywołania, przy czym Niemcy zastrzegali sobie zwrot klisz i wszystkich kopii fotograficznych. Fotografowie jednak często — świadomi następstw swego postępowania — z narażeniem życia zostawiali u siebie odbitki klisz. Ponadto niektórych zdjęć dokonali potajemnie Żydzi lub Polacy, chcąc je przekazać światu jako dokument historyczny — świadectwo zbrodni.

Zasada Niemców łamania ofiar swoich pod względem fizycznym i moralnym przez doprowadzenie ich do ostatnich granic rozpaczy i rezygnacji była realizowana systematycznie i konsekwentnie, zgodnie z obmyślonym z góry planem. Odpowiednio do faz rozwoju i wprowadzenia w czyn tego szatańskiego planu wyniszczenia ułożone są zdjęcia tego albumu.

Zdjęcia od 1 do 29 włącznie obejmują prześladowania Żydów w pierwszym okresie tuż po wkroczeniu Niemców do Polski. Oprócz „spontanicznych" pogromów, palenia synagog i przymusowej pracy fizycznej, połączonej z biciem, katowaniem itd. Niemcy starali się przede wszystkim zdyskredytować Żydów w oczach społeczeństwa nieżydowskiego, przyzwyczajając je stopniowo do myśli, że Żyd znajduje się poza nawiasem prawa i wszelkie wobec niego postępowanie, nie wyłączając morderstwa, jest dopuszczalne a nawet zalecane. Stopniowo wielu spośród ludności cywilnej oswaja się z tą myślą, przypatrując się zbrodniom popełnianym na ludności żydowskiej przez Niemców. Dlatego też pierwszy rozdział stanowią zdjęcia obrazujące „niewinne" zabawy, łagodne zrazu formy znęcania się Niemców nad Żydami. Widzimy tu Niemca katującego pejczą klęczących Żydów, Niemców szydzących z uczuć i obrządków religijnych Żydów, ścinających z szyderczym uśmiechem na ustach starym Żydom brody, znęcających się nad pracującymi Żydami i szpecących ich przez wygolenie im pasa wolnego od włosów na głowie, urządzających sobie rozmaite widowiska, jak np. „wyścigi" (zdjęcie nr 7).

Dalszy etap mąk i cierpień żydowskich wypływa z zarządzeń niemieckich odnośnie przymusu noszenia „znaku hańby", utworzenia i zamknięcia getta itd.

Z kolei idzie cykl zdjęć ilustrujących zakłamaną propagandę antyżydowską, która miała na celu zastraszenie świata opowiadaniami o niebezpieczeństwie, grożącym ze strony Żydów; hasła tej propagandy: „Żydzi są burzycielami świata, Żydzi dążyli do wojny, Żydzi rządzą Związkiem Radzieckim" itd. były rozpowszechniane za pomocą szeregu afiszów, ulotek, widowisk itp.

Celem tej propagandy było odwrócenie uwagi ludności od wszystkiego, co się działo dookoła.

Zdjęcia od 30 do 97 włącznie ilustrują niedolę Żydów w okresie tworzenia i istnienia getta, a więc przeniesienie się do gett, izolację Żydów za pomocą drutu kolczastego i muru od reszty świata, obrazki z życia Żydów w różnych gettach, głód, chłód, nędzę dzieci, niewolniczą pracę, łapanki, bunkry, rewizje, grabież mienia pożydowskiego, płonące getta itd.

A wreszcie „wysiedlenia" i „akcje", te najbardziej tragiczne momenty w dziejach Żydów pod okupacją niemiecką, które pochłonęły miliony ofiar żydostwa europejskiego, uwidocznione są na zdjęciach od 98 do 212 włącznie. Widzimy więc momenty przed egzekucjami, koszmarne obrazy tracenia, masowe morderstwa itp.

Niemniej tragiczną kartę w dziejach martyrologii narodu żydowskiego zajmują obozy. Są to „obozy pracy" i „obozy śmierci", — właściwie możnaby i jedne i drugie nazwać „obozami śmierci", gdyż cel był ten sam, różniły się tylko metodami. Zdjęcia od 213 do 235 włącznie.

Oprócz zdjęć obozowych zamieszczamy również próby rekonstrukcji planów obozów śmierci w Sobiborze i Bełżcu. Masowe groby w Treblince, krematorium i „spuścizna" po zamordowanych w Oświęcimiu, pochód na stracenie w Majdanku, zacierania śladów zbrodni przez masowe palenie stosów zamordowanych ofiar, urządzenie „fabryki" mydła z tłuszczu ludzkiego obok Gdańska i wiele, wiele innych zgrozą przejmujących widoków — oto są skutki rządów Niemiec faszystowskich w Polsce.

Zdjęcia od 236 do 246 włącznie obrazują ruch oporu i partyzantkę wśród Żydów. Widzimy tu zdjęcia z życia żydowskich partyzantów, akt uznania zasług partyzantów żydowskich w liście Marszałka Polski M. Roli-Żymierskiego, oraz zdjęcia z walki Niemców z bohaterskimi powstańcami ghetta warszawskiego.

Na zakończenie daliśmy zdjęcia współczesne od 247 do 252 włącznie, już z okresu wyzwolenia jak: zdjęcia z uroczystego złożenia przedmiotów kultu religijnego na cmentarzu żydowskim w Łodzi oraz inne.

Zdjęcia umieszczone w tym albumie są zaledwie częścią materiałów i dokumentów fotograficznych, jakie posiada Centralna Żydowska Komisja Historyczna w Polsce. Dalsze serie zdjęć zostaną również wydane po odpowiednim ich opracowaniu.

Zdjęcia w niniejszym albumie zostały przez nas zaopatrzone krótkimi napisami wyjaśniającymi. Zdajemy sobie sprawę, że objaśnienia te są zbyt krótkie, ale braliśmy pod uwagę wymowność zdjęć i względy natury technicznej. Dla czytelnika, którego interesują bliższe dane jak: miejsce i pochodzenie zdjęć, dokładny opis tematyczny — dajemy na końcu spis zdjęć ze szczegółowymi objaśnieniami.

Zdjęcie: „ładowanie trupów" dajemy jako obraz charakterystyczny, mimo że nie jesteśmy w stanie stwierdzić, czy trupy ofiar mordu są żydowskie czy też nie. W każdym bądź razie ładujący nie są Żydami.

Serię zdjęć z Międzyrzecza Podlaskiego, obrazującą „wysiedlenie" dostarczył autor pamiętnika „Krew woła o pomstę" — M. J. Fajgenbaum z Białej Podlaskiej.

Gerszon Taffet.

Центральная Еврейская Историческая Комиссия в Польше была организована в декабре 1944 г. по инициативе Центрального Комитета Польских Евреев и Союза Еврейских Писателей, Журналистов и Артистов в Польше. Целью Центральной Еврейской Исторической Комиссии было собрать возможно более полный материал касающийся периода немецко-фашистской оккупации и злодеяний совершенных оккупантом над еврейским населением.

Для выполнения этих задач Центральная Еврейская Историческая Комиссия собрала большое количество официальных документов и материалов немецких властей, актов еврейских и польских учреждений, карт, планов, статистических материалов и печатных документов времен оккупации. Вторым типом собранных Центральной Еврейской Исторической Комиссией материалов являются письменные показания свидетелей, дневники, письма, литературные произведения, фольклорный, этнографический материал и фотографические снимки.

Все эти материалы настолько укомплектованы, что на их основании научные работники Центральной Еврейской Исторической Комиссии могут приступить к обработке целого ряда тем периода германской оккупации. До сих пор Центральная Еврейская Историческая Комиссия издала несколько меньших методологических брошюр и сборник актов показаний свидетелей. Сейчас находится в печати том материалов и источников, несколько мемуаров и монографий.

В рамках издательских работ Центральной Еврейской Исторической Комиссии наравне с изданием монографии и источников должно занять достойное место издание фотографического материала.

Первым такого рода изданием является альбом снимков п. н. „Уничтожение Польского Еврейства". Этот альбом должен наглядно показать всеоб'емлющий процесс уничтожения польских евреев.

Дальнейшие альбомы снимков, которые находятся теперь в обработке, охватывают проблемы во всей их последовательности. Готовятся альбомы представляющие историю варшавского гетто, героическую борьбу варшавского еврейства с поработителями и ликвидацию гетто. Третий том альбома будет посвящен г. Лодзи.

Фотографический альбом обработан Гершоном Тафетом, заведующим фотографическим отделом Центральной Еврейской Исторической Комиссии, который также написал вступление и дал соответствующие об'яснения к альбому.

Др. Филип Фридман,

директор Центральной Еврейской Исторической Комиссии в Польше.

Гор. Лодзь, декабрь 1945 г.

ВВЕДЕНИЕ

Настоящий альбом ставит своей целью отразить жизнь еврейского народа под немецко-фашистской оккупацией во всех ее проявлениях. Немецкие фашисты не довольствовались только абсолютным истреблением и уничтожением всего еврейского народа без различия пола и возраста, но перед окончательным уничтожением своих жертв причиняли им изысканные, утонченные, нечеловеческие страдания, моральные и физические.

Характерным для поведения убийц было общепринятое увлечение коллекционировать „приятные" сувениры этих преступных и кровавых действий. Самой излюбленной формой увековечивания этих действий являлось фотографирование в момент совершения преступления. Благодаря этим любительским наклонностям убийц мы имеем доказательства преступлений по фотографическим снимкам, которые оставили сами-же немцы, как большой и серьезный фотографический материал иллюстрирующий их злодеяния.

Снимки помещенные в настоящем альбоме в большинстве своем производились тут-же на месте преступления и передавались для оформления частным фотографам, с требованием возврата клише и копий, но не взирая на последствия, фотографы часто рискуя жизнью все-же оставляли у себя копии. Кроме того, некоторые снимки были сделаны евреями и поляками тайно, дабы передать миру исторический документ свидетельствующий о великих злодеяниях палачей-немцев.

Принцип немцев сломить свои жертвы физически и морально путем приведения их к крайним пределам отчаяния, осуществлялся систематически и последовательно, согласно заранее продуманного плана.

Порядок помещения этих снимков в альбоме соответствует фазам развития и применения этого дьявольского плана уничтожения.

Снимки от 1-го до 29 относятся к преследованию евреев в самом раннем периоде прихода немцев в Польшу.

Кроме „стихийных" погромов, сжигания синагог и принудительной физической работы сопровождающейся избиениями, издевательствами и проч., немцы стремились главным образом дискредитировать евреев в глазах других народов, приучая их постепенно к мысли, что евреи находятся вне закона и всякие поступки по отношению к ним, до убийства включительно, допустимы и даже рекомендуются.

Гражданское население наблюдая преступления совершаемые немцами над евреями постепенно привыкает к ним. Поэтому первая часть состоит из снимков отражающих невинные „забавы", как умеренную форму издевательств немцев над евреями. На отдельных снимках мы видим, как немец нагайкой избивает коленопреклоненного еврея, как с насмешкой отрезает бороды у старых евреев, как издевается над работающими евреями. Вот голова еврея обезображенная выбритыми полосами волос, вот так называемые „скачки", это своего рода „спектакль", в котором евреи бегут подстегаемые немцами и т. д. (снимок № 7).

Дальнейший этап еврейских мучений и страданий исходит из распоряжений немецких властей, приказывающих носить позорные нашивки и повязки на одежде и приказывающих изолировать евреев в гетто и т. д. и тому подобное.

Следующая группа снимков иллюстрирует завравшуюся антиеврейскую пропаганду, целью которой было запугать мир небылицами об опасности угрожающей со стороны евреев. Лозунги этой пропаганды были: „Евреи — разрушители мира", „Евреи стремились к войне", „Евреи правят Советским Союзом" и т. д. Все это распространялось путем афиш, листовок, открыток. Такого рода пропаганда должна была отвлечь внимание населения от реальной действительности.

Снимки от 30 до 97 иллюстрируют тяжкий быт евреев в период организации и существования гетто, как например: переселение в гетто, изоляцию евреев от внешнего мира при помощи стены и колючей проволоки, картинки из жизни евреев в разных гетто, голод, холод, нищету детей, рабский труд, облавы, бункры, обыски, грабеж еврейского имущества, горящие гетто и т. д.

На снимках от 98 до 212 мы видим „выселения" и „акции" — эти самые трагические моменты в истории евреев во время немецкой оккупации, поглотившие миллионы жертв евреев Европы. Снимки изображают подготовку к экзекуциям, кошмарные картины экзекуции, массовые убийства.

Не менее страшной страницей в истории мученичества еврейского народа занимают лагери, которые разделялись на „лагери труда" и „лагери смерти". По сути дела, те и другие лагери могли быть названы „лагерями

смерти", так как цели их были одни и те же, различие заключалось только в методах. (Снимки от 213 до 235).

Кроме снимков лагерей помещены также снимки попыток реконструкции планов „лагерей смерти" в Собибуре и Белжце, массовые могилы в Треблинке, крематорий, „наследие" после убитых в Освентиме, дороги смерти в Майданке, „заметание" следов преступления путем массового сжигания „штабелей" из человеческих жертв, устройство фабрики мыла из человеческого жира возле Данцига и много, много других картин вызывающих содрогание. Таковы результаты правления фашистской Германии в Польше.

Снимки от 236 до 246 отражают движение сопротивления и партизанское движение среди евреев, картинки из жизни еврейских партизан, письмо маршала Польши М. Роля-Жимерского, в котором он признает заслуги еврейских партизан, борьбу немцев с героическими повстанцами гетто и т. д.

В конце альбома помещены снимки от 247 до 252 характеризующие период после освобождения от ига немецкой оккупации. На одном из них отражено погребение предметов религиозного культа на еврейском кладбище в гор. Лодзи.

Опубликованные в данном альбоме снимки представляют собой только часть фотографического документального материала Центральной Еврейской Исторической Комиссии в Польше, остальная-же часть снимков будет также издана после соответствующей обработки.

К снимкам имеются об'яснительные подписи. Принимая во внимание выразительность снимков и технические трудности, мешающие подробно давать пояснения — об'яснительные подписи даются нами в сжатом виде.

Для читателей, интересующихся подробностями о месте и происхождении этих снимков, в конце альбома имеется тематический перечень снимков с подробным их описанием.

Характерным является снимок „Погрузка трупов", хотя нет уверенности в том, что жертвами убийства являются именно евреи. „Грузчики" принимающие участие в этой погрузке по национальности — не евреи. Серию снимков из Мендзыжец Подляски изображающих „выселение" передал нам автор мемуаров „Кровь зовет к мести" — М. И. Фейгенбаум из Бялой Подляска.

Гершон Тафет.

The Central Jewish Historical Committee in Poland came into being in December 1944, on the proposal of the Central Committee of Polish Jews and of the Union of Writers, Journalists and Artists-Jews in Poland.

The Jewish Central Historical Committee has undertaken the task of collecting most complete materials, concerning the period of the German-Hitlerian occupation in Poland and of the crimes, committed on the Jewish population by the occupants. In order to fulfil this task, the Central Jewis Historical Comm. has collected an important amount of official documents and deeds of the German authorities, records of Polish and Jewish institutions, maps, plans statistical documentation, prints and pamphlets from the period of the occupation. The Committee collects besides another kind of documents, i. e. certified records of Jewish witnesses, memoirs, letters, folk-lore, ethnographic documents, literary works and photographical documents.

These collections are actually completed to such an extent, that the team of scientific workers of the Jewish Central Historical Committee can now proceed to elaborate a series of documents concerning different periods of the German Occupation. The Central Jewish Hist. Comm. has published until now a few smaller methodological pamphlets and a collection of records of eye witnesses. Actually, a volume of official documents, as well as some memoirs and monographs are being prepared for print.

Publications of photographical documents should occupy an important place among the editorial works of the Jewish Centr.-Hist. Committee, in an equal level as those of official documents and monographs. The present, an album of photographes, entitled "The Extermination of Jews" in Poland is the first publication of this kind. The present album aims at presenting a global outline of the process of exterminating the Jews in Poland.

Further albums of photographs, which are now in preparation, will be dedicated to special problems. An album is being completed, where the history of the Warsaw Ghetto is represented, including the heroic struggle of the Warsaw Jews with the oppressors and the destruction of the Ghetto.

A third album will concern the sufferings of the Jews in Lodz.

The present album was prepared, preceeded by an introduction and completed by explantatory notes by Mr. Gershon Taffet, Head of the Photographic Division of the Central Jewish Historical Committee in Poland.

Dr. Philip Friedman
Director
of the Central Jewish Historical Committee
in Poland.

Lodz, the December 1945.

Introduction

This album is meant to be an illustration of the most characteristic events of Jewish life under the German Hitlerian occupation. The German Hitlerians not satisfied with the murdering and total extermination of all Jews, without any respect for age and sex, inflicted to their victims, before putting them to death, the most inhuman and excruciating moral and bodily torments.

It is characteristic for the mentality of these murderers, that they had a general liking for keeping "charming" keepsakes of their criminal and cruel activities. The most popular form was to register their "achievements" by taking amateur photographs.

We owe to this hobby of the Hitlerian criminalists a most important source of documentation. We posses now a rich collection of photographs, which are an eloquent illustration of the crimes, committed by Hitlerian Germans.

The photographs, published in the present collection, taken mostly on the spot of their crimes by the Germans themselves, were mostly entrusted afterwards to private photographers for the development of the films, whereby the Germans made a reservation of returning all the clichés and all the copies. The photographers however, mostly conscious of their daring, under danger of life, kept copies of all such films for themselves.

Some photographs were also taken in secret by Jews or by Poles, who wanted to keep them for showing once to the world some historical documents of the German crimes.

The Germans had a principle of breaking down morally their victims as well as physically, bringing them to the last limits of despair and hopelessness, and they carried this rule cut systematically and with utmost consequence, according to a preconcieved plan. The photographs in this collection are arranged on the lines of this satanic plan of extermination.

The photographs from 1 to 29 record the persecution of the Jews in the first period of the occupation, immediately after the invasion of Germans in Poland. Beside quasi "spontanious" pogroms, there are pictures of the burning of synagogues and of compulsory physical work, accompanied by beating and all sort of ill-treatment.

The Germans endeavoured at first to put the Jews to discredit in the eyes of the non Jewish population, getting people used to the idea that a Jew is outside the law, and that all actions towards him, without excluding murder, are not only admissible, but even desirable.

Gradually many persons out of the civilian population get used to this idea, as onlookers of the crimes committed day by day by the Germans on the Jewish population.

This first chapter represents therefore "innocent" fun, lenient forms, at first of ill-treating the Jews by the Germans. We see a German, belabouring with the whip a group of kneeling Jews, we see Germans, making fun out of the religious feelings and customs of the Jews, cutting beards to old Jews with a mocking smile, and disfiguring them by shaving out a stripe of skin along their heads, staging different sights, such as "races" (photograph Nr. 7).

The following stage of the Jewish sufferings and torments is a result of a decree of the German authorities for the Jews to wear a "shame-badge", decrees about the forming and closing of Ghetto'es and so on.

Then follows a series of photographs, illustrating the mondacious anti-Jewish propaganda, who had as purpose to frighten the world by rumours about the dangers, menacing all nations by the Jews: the slogans of this propaganda, such as "the Jews are world-destroyers", "Jews wanted this war", "Jews are governing the Soviet Union" and so on, were propagated by whole series of posters, pamphlets, postcards and so on.

The aim of this propaganda was to deturn the attention of the population from the facts happening all around.

The photographs from 30 to 97 illustrate the suffering of the Jews during the forming and the existence of the Ghetto'es, how Jews were isolated by means of high fences of barbed wire from the rest of the world, pictures from the life of the Jews in the Ghetto's of different towns, of famine, cold, of the misery of childrem, of slave-work, of menhuntings, of hiding-places, of revisions, of plundering the goods and chattels left by exterminated Jews, of burning Jewish districts (Ghetto's) and so on.

At last come the "transmigrations" („Aussiedlung") the "activities" ("Aktion") those most tragical moments in the history of the Jews under

the German occupation, which engulfed millions of victims among the Jews of Europe which, are illustrated by the photographs from 213 to 235. We see here moments before the execution, nightmare-like pictures of extermination, mass-murder and so on.

Camps are another tragic phenomenon in the martyrdom of the Jewish nation. There were "working camps" and "death-camps". Really both should be called "death-camps" for the purpose was the same only the means of achievement differed as to the methods applied.

Beside photographs from camps, we enclose also attempts at reconstructing the plans of death-camps in Sobibor, Belzec, Treblinka. Mass-tombs in Treblinka, the Crematorium and the personal belongings of those victims, who were murdered in Oswiecim, the death procession in Majdanek, the outwiping of the traces of crime by mass-burning-pyres of the bodies of the murdered victims, the inside of a "soap-factory", found near Gdańsk, producing soap out of human fat, and many, many other awe-inspiring sights, such are the results of the Hitlerian German regime in Poland.

The photographs from 236 to 246 illustrate the oppositionary, movement and the fighting-partisans among the Jews. We see here photographs of Jewish partisans, the deed of recognition of the merits of Jewish partisans by the Polish Marshal Rola-Zymirski, and photographs of the Germans fighting against the heroic insurgees of the Warsaw Ghetto.

We have enclosed at the end photographs, taken in more recent time, after the liberation from the German yoke, such as the ceremony of depositing objects of religious cult on the Jewish cemetery in Lodz, and others.

The photographs contained in this album are only a part of the photographic documents in possession of the Central Jewish Historical Committee in Poland. Further series of photographs will be also published in the future.

The photographs in this album bear short explanatory legends. We are aware that these explanations are too brief, but we took under consideration the eloquence of the documents themselves as well as technical difficulties. For readers, interested in details as to the place and origin of these photographs, we enclose at the end a list of the photographs with further explanations.

The photographs "loading of corpses" is given as a characteristic picture, however we are not in a possibility to state, whether the bodies of the victims are Jews or not. At any rate, those who are loading the bodies are not Jews.

The series of photographs from Miedzyrzec Podlaski, illustrating the "transmigration", were delivered by the author of a memoire "Blood calls for revenge", — M. J. Fajgenbaum of Biala Podlaska.

Gershon Taffet.

Le Comité Central Historique Juif en Pologne a été fondé en Décembre 1944, par les soins du Comité Central des Juifs en Pologne et de l'Union des Gens de Lettres, des Journalistes et des Artistes Juifs en Pologne.

Le Comité Central Historique Juif a entrepris la tâche d'amasser un matériel aussi complet que possible, concernant la période de l'occupation allemande-hitlérienne en Pologne et des crimes commis sur la population juive par les envahisseurs. Le Comité Historique a déjà amassé un nombre considérable de documents officiels et de matériaux, provenant des autorités allemandes, des actes des institutions juives et polonaises, des cartes, des plans, des données statistiques et des imprimés, provenant de la période de l'occupation. Le Comité collectionne aussi un autre genre de documentation, soit des procès-verbaux pris d'après les dépositions des témoins authentiques, des mémoires, des lettres, des documents folk-loreistes et ethnographiques et des oeuvres littéraires, ainsi que des photographies documentaires.

Les documents, actuellement amassés sont si nombreux, que les collaborateurs scientifiques du Comité Central Historique Juif en Pologne peut déjà procéder à l'élaboration de toute une série de problèmes concernant les évènements au cour de l'occupation allemande. Le Comité Historique a déjà publié plusieurs brochures sur la méthode du travail historique et une collection des procès verbaux, pris sur les dépositions des témoins authentiques. Actuellement, un volume de documents-sources est sous presse, ainsi que plusieurs mémoires et monographies.

La publication des photographies documentaires devrait occuper une place importante au rang des éditions du Comité Central Historique Juif. Le présent album de photographies documentaires, intitulé „L'extermination des Juifs en Pologne" ouvre la série de ces publications. Cet album a pour tâche de donner un tableau global du procès de l'extermination des Juifs en Pologne. Les suivants albums de photographies contiennent des problèmes spéciaux. En premier lieu sera publié à la suite un album, présentant l'histoire du Ghetto de Varsovie, la lutte héroique des Juifs de Varsovie avec les tyrans, et la liquidation du Ghetto.

Le troisième album sera consacré aux Juifs de la ville de Łódź.

Le présent album a été complété, muni d'une introduction et de notes explicatoires par Mr. Gershon Taffet, chef de la Section Photographique du Comité Central Historique des Juifs en Pologne.

Dr. Philippe Friedman
Directeur
du Comité Central Historique Juif
en Pologne.

Łódź, décembre 1945.

Introduction

Le but de cet album est: de donner un tableau de la vie des Juifs sous l'occupation allemande-hitlérienne. Les facistes allemands, non satisfaits de tuer et d'exterminer totalement toute la population juive, sans égards ni pour l'âge ni pour le sexe, accablaient leurs victimes avant de leur porter le dernier coup, de tortures morales et physiques, les plus cruelles et les plus raffinées.

Ces criminels avaient une prédilection spéciale, très caractéristique pour leur mentalité, de s'assurer de „charmants" souvenirs de leurs exploits criminels et sanglants. Ils tenaient surtout à éterniser leurs actions sur le vif à l'aide de photographies. C'est à cette tendance que nous devons une source documentaire de première valeur. Grâce à elle les crimes ont mis de la sorte entre les mains un matériel photographique très riche, et présentant une excellente illustration de leurs crimes.

Les photographies, publiées dans le présent album, prises pour la plupart sur les lieux des crimes par les Allemands eux-mêmes, étaient ensuite confiées par eux aux mains d'ateliers photographiques privés pour développer les clichés et faire des copies, tout en recommandant la remise de chaque cliché, et en interdisant toutes copies surnuméraires. Les photographes cependant, se rendant pour la plupart bien compte du danger auquel ils s'exposaient, ont réservé des copies de ces clichés. Quelques-unes des photographies reproduites ici furent prises par des Juifs ou par des Polonais qui désiraient les garder pour pouvoir un jour montrer aux yeux du monde entier des documents historiques, preuves matérielles des crimes perpétrés.

Le principe qu'avaient les Allemands de briser leurs victimes, tant au point de vue moral que physique, de les amener jusqu'au bout du désespoir et de l'épouvante était réalisé systématiquement et d'une manière conséquente, d'après un plan préconçu. Les photographies du présent album illustrent les phases de l'exécution de ce plan diabolique.

Les photographies de 1 jusqu'à 29 représentent la persécution des Juifs dans la première phase de l'occupation allemande, immédiatement après l'invasion de la Pologne par les troupes allemandes. Nous voyons ici des pogroms quasi — „spontanés", nous voyons les synagogues incendiées et les travaux forcés, imposés, aux Juifs accompagnés de coups et de maltraitements etc.

Les Allemands s'efforçaient avant tout de porter à discrédit les Juifs aux yeux de la population non-Juive, en habituant l'opinion graduellement à l'idée que le Juif se trouve en dehors de toute loi, et que toute conduite envers lui, sans exclure le meurtre, est admissible et même recommandable. Graduellement, un grand nombre de la population s'habitua à cette idée, en regardant les Allemands commettre tout genre de bestialités sur la population juive.

Notre premier chapitre représente les photographies des premiers jeux „innocents", les formes primitivement plus „inoffensives" de tourmenter les Juifs par les Allemands. Nous voyons ici un Allemand battre avec un fouet un groupe de Juifs agenouillés, des Allemands, par dérision pour les sentiments religieux et les coutumes des Juifs, raser les barbes des vieux Juifs, nous les voyons torturer des Juifs au travail, les défigurant, en leur rasant à nu une barre le long du crâne, et enfin organisant de différents amusements à leurs frais, comme p. ex des „courses" etc. (photo Nr. 7).

La suivante étape des tourments découle des ordres et décrets allemands, concernant le devoir de porter des „signes de honte", ainsi que l'organisation et la clôture de districts Juifs (Ghetto) etc.

Puis vient un cycle de photos, illustrant la propagande antisémite, qui consistait à épouvanter le monde par des récits sur les dangers qui ménacent l'humanité de la part des Juifs: les mots d'ordre de cette propagande annoncent que les Juifs sont les destructeurs du monde, que les Juifs ont voulu et provoqué la guerre, que les Juifs sont au pouvoir dans l'USSR etc, étaient propagés par des affiches, des brochures, des cartes postales etc.

Cette propagande avait pour but de détourner l'attention des habitants des activités exercées par les Allemands.

Les photos de 30 jusqu'à 97 illustrent les tourments des Juifs dans la période de l'organisation et de l'existence du Ghetto, la transmigration vers les Ghettos, l'isolation des Juifs à l'aide d'enceintes de fils barbelés ou de murailles, des tableaux de la vie des Juifs dans les Ghettos des différentes villes, la famine, le froid, la misère des enfants, les travaux forcés, les rafles, les refuges secrets, les révisions, les pillages des biens délaissés par des Juifs massacrés, les incendies des Ghettos etc.

Enfin, les „transmigrations" („Umsiedlung") et les „Activités" („Aktion"), ces apogées de la tragédie des Juifs sous l'occupation allemande, procédés qui ont mené à l'extermination des millions de Juifs en Europe, sont représentés par les photos de 98 jusqu'à 212. Nous voyons les moments qui précèdent la mise à mort, d'horrifiantes images de meurtres en masse, etc.

Un phénomène non moins tragique dans le martyre de la nation juive ce sont les camps, tantôt „camps de travail", tantôt „camps de destruction". En effet, on pourrait nommer les uns comme les autres „camps de destruction", car l'objet était le même, seulement les méthodes avaient un caractère différent. Photographies de 213 jusqu'à 235.

Outre les photos, provenant des camps, l'album contient aussi des essais de reconstruction des plans des camps de destruction à Treblinka, Sobibór et Bełżec. Les tombes collectives de Treblinka, le crématoire et les „dépouilles" des victimes tuées à Oświęcim, la procession vers la mort à Majdanek, les morceaux de cadavres, que l'on faisait brûler à Treblinka, afin pour effacer les traces du crime, des vues d'une „fabrique de savon", confectionné avec la graisse humaine, qui existait aux environs de Danzig, et beaucoup d'autres tableaux horribles, voici les résultats de l'occupation hitlérienne en Pologne.

Les photos de 236 jusqu'à 245 représentent le mouvement d'opposition et les partisans Juifs. Nous voyons des tableaux de la vie des partisans Juifs dans une lettre du Maréchal de l'Armée polonaise M. Rola-Zymierski et enfin les photos des luttes des Allemands avec les insurgés héroiques du Ghetto de Varsovie.

Enfin, nous présentons des photos plus récentes, à partir de 247 jusq'à 252 prises dans la période après la libération du joug allemand: nous y voyons l'inhumation solennelle des objets du culte religieux au cimetière Juif de Łódź, etc.

Les photos, contenues dans cet album constituent à peine une partie des documents photographiques que possède le Central Comité Historique des Juifs en Pologne. D'autres séries seront publiées dans la suite.

Les photos contenues dans cet album ont été munies de textes explicatifs. Nous nous rendons compte, que ces explications sont fort brèves, mais les tableaux ont leur éloquence qui peut se passer de mots, et les difficultés techniques ne nous permettent pas d'être plus explicites. Pour les lecteurs qui s'intéresseraient aux détails, concernant le lieu et l'origine des photos, et à une description des sujets, des explications sont jointes à la fin du volume, à la liste des illustrations.

La photo, représentant des „cadavres, chargés sur une voiture" est jointe comme illustration caractéristique, quoique nous ne soyons pas en état de constater, si les victimes du meurtre sont des Juifs. Ceux qui chargent les cadavres n'en sont pas certainement.

La série de photos, provenant de Międzyrzec Podlaski, et illustrant la „transmigration" nous a été fournie par Mr. M. J. Fajgenbaum, de Biała Podlaska auteur des souvenirs intitulés „Le sang invoque la vengeance".

Gershon Taffet.

ליט דער איניציאטיוו פון צענטראַל-קאָמיטעט פון די פוילישע יידן און פון יידישן לימטערסטן- און ארטיסטן-פאריין אין פוילן האָט זיך אין דעצעמבער 1944 געגרינדעט די צענטראַלע יידישע היסטאָרישע קאָמיסיע.

די צענטראַלע יידישע היסטאָרישע קאָמיסיע האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל צו זאַמלען ווי וויַיט מעגלעך דעם גאַנצן מאַטעריאַל, וואָס איז נוגע דער דייטש-פאַשיסטישער תקופה אין פוילן און בפרט די פאַרברעכנס מצד דעם אָקופאַנט בנוגע דער יידישער באַפעלקערונג. כדי צו דערפילן אירע אויפגאַבעס האָט די צענטראַלע יידישע היסטאָרישע קאָמיסיע אָנגעזאַמלט אַ באַדייטנדיקע צאָל אַמטלעכע דאָקומענטן און מאַטעריאַלן פון דער דייטשישער מאַכט, אָקטן פון יידישע און פוילישע אינסטיטוציעס, קאָרטעס, פלענער, סטאַטיסטישע מאַטעריאַלן און דרוקן פון דער אָקופאַציע-תקופה. אַ צווייטער מין געזאַמלטע מאַטעריאַלן זיינען גבית-עדות פון מענטשן, וואָס האָבן אַליין איבערגעלעבט די אָקופאַציע, זכרונות, בריוו, פאַל-קלאָר און עטנאָגראַפישע מאַטעריאַלן, לימטעראַרישע שאַפונגען און פאָטאָגראַפישע אויפנאַמעס.

די אַלע זאַמלונגען זיינען שוין אויף אַזוי פיל קאָמפלעטירט, אַז אויף זייער סמך קאָן שוין דער וויסנשאַפטלער קאָלעקטיוו פון דער צענטראַלער יידישער היסטאָרישער קאָמיסיע צוטרעטן צו באַאַרבעטן אַ ריי טעמעס פון דער דייטשישער אָקופאַציע-צייט.

ביז איצט האָט די צענטראַלע יידישע היסטאָרישע קאָמיסיע פאַרעפנטלעכט דריי מעטאָדאָלאָגישע בראָשורן און אַ באַנד פראָטאָקאָלן פון עדות. אין דרוק גע-פינט זיך אַ באַנד מאַטעריאַלן און דאָקומענטן און אייניקע אַרבעטן פון מעמוּאָריס-טישן און מאָנאָגראַפישן כאַראַקטער.

אין די ראָמען פון דער אַרויסגעבערישער טעטיקייט פון דער צענטראַלער יידישער היסטאָרישער קאָמיסיע דאַרפן צוגלייך מיט מקורים אוּן מאָנאָגראַפיעס אַ וואָגיקן אָרט פאַרנעמען אויך פּובליקאַציעס פון פאָטאָגראַפישע מאַטעריאַלן.

די ערשטע פּובליקאַציע פון דעם מין איז דער אַלבאָם א. ד. ט. „דער חורבן פון פוילישן יידנטום". די אויפגאַבע פון דאָזיקן אַלבאָם איז צו שילדערן דעם אונטערגאַנגס-פראָצעס פון פוילישע יידן. וויַיטערדיקע אַלבאָמען, וואָס נעמען אַרום באַזונדערע פראָבלעמען, ווערן צוגעגרייט. ס'ווערט צוגעגרייט אַן אַלבאָם פון וואַר-שעווער געטאָ. העלדישן אויפשטאַנד אוּן ליקווידאַציע פון געטאָ. דער דריטער אַלבאָם וועט געווידמעט זיין לאָדזש.

דעם דאָזיקן אַלבאָם האָט באַאַרבעט וויי אויך אַנגעשריבן דעם אַריינפיר אוּן די אויפקלערונגען, דער לייטער פון דער פאָטאָגראַפיעס-אָפטיילונג ביי דער צענט-ראַלער יידישער היסטאָרישער קאָמיסיע גרשון טאָפעט.

ד״ר פיליפ פרידמאן

דירעקטאָר פון דער צענטראַלער יידישער היסטאָרישער קאָמיסיע אין פוילן.

לאָדזש, דעצעמבער 1945.

אריינפיר

דער אַלבאָם האָט פאר אן אויסגאבע אָפּצושפּיגלען דאָס לעבן פון ייִדישן פאָלק אונטער דער דייטש-פאשיסטישער אָקופּאַציע. אין אַלע זיינע אספּעקטן. די דייטשישע פאשיסטן האבן זיך נישט באגנונגט בלויז מיט מאָרדן און אומברחמנות-דיק אומברענגען פון דער יידישער באפעלקערונג אָן אונטערשייד פון עלטער און געשלעכט. זיי האבן אויך פּראָוואָזירט ראַפינירטע לייִדן און אוממענטשלעכע מאַלישע און פיזישע שמערצן, אייִדער זיי האבן דערהרגעט. זיי כאַראַקטעריסטיש אין אַלגעמיי-נע נייגונג צו פאַרשאַפן זיך „אָנגענעמע" אָנדענקען פון די פאַרברעכערישע בלוטיקע אקציעס. די פאָפּולערסטע פאָרם איז געווען דאָס פאַראייביקן אויף פּא-טאָגראָפישע קלישעס די מעשים בעת דער אקציע. אַדאָנק די אַמאַטאָרישע נייגונ-גען פון די פאַרברעכער פאַרמאָגן מיר היינט אַ גאַנצע ריי פאָטאָגראָפיעס פון דייטשישע פאַרברעכנס. אזוי‌ארום האבן די דייטשן אַליין געגעבן אונדז אין האָנט פאָטאָגראָפישן מאַטעריאַל אין אזא גרויסער מאָס, אז ער בילדעט אַ וואָגיקן דא-קומענט צו אילוסטרירן זייערע פאַרברעכנס.

דאָס רוב אויפנאָמעס אין דעם אַלבאָם זיינען געמאַכט געווארן דורך די דייטשן אויפן אָרט פון פאַרברעכן. זיי האבן זיי שפּעטער געגעבן פּריוואָטע פאָטאָגראָפן צו באַאַרבעטן. באַוואָרענענדיק זיך, אז הן די קלישעס, הן אַלע פאָטאָגראָפישע קאָפּיעס זאָלן אומגעקערט ווערן. די פאָטאָגראָפן אבער האבן גאַנץ אפט, ריזיקירנדיק מיטן לעבן, איבערגעלאָזט בייַ זיך פאָטאָגראָפישע קאָפּיעס. אַנדערע אויפנאָמעס זיינען געמאַכט געווארן בסוד דורך יידן און פאָליאַקן, וועלכע האבן געוואָלט איבערלאָזן דער וועלט אַ היסטאָרישן דאָקומענט פון פאַשיסטישן פאַרברעכן.

דער פּרינציפ פון די דייטשן צו ברענען זייערע קרבנות פיזיש און מאָראַליש דורך דערפירן זיי צו די לעצטע גרענעצן פון פאַרצווייפלונג און רעזיגנאַציע איז רעאַליזירט געווארן סיסטעמאַטיש און קאַנסעקווענט אין הסכם מיט אַ פון פאַרויס דורכגעטראַכטן פלאַן. אין דער אָרדנונג, אין וועלכער ס'האבן זיך אַנטוויקלט און זיינען רעאַליזירט געווארן די טייוואָנישע פאַרברעכנס, זיינען צוגעפּגעשטעלט די אויפנאָמעס פון דעם דאָזיקן אַלבאָם.

די אויפנאָמעס פון 1 ביז 29 נעמען אָרום רדיפות אויף יידן אין ערשטן פערטל נאָכן פאַרנעמען פוילן דורך די דייטשן. אויסער „סטיכישע" פאָגראָמען, אונטערצינדן בתי-מדרשים און פיזישער צוואָנגס-אַרבעט, בייַ וועלכער מ'פלעגט שלאָגן און קאָטעווען, חאָבן זיך די דייטשן באמיט אין ערשטער ריי צו דיסקרע-דיטירן די יידן אין די אויגן פון דער אָרומיקער, נישט יידישער באַפעלקערונג. זיי האָבן צוגעווויזן בהדרגהדיק צום גרעסטן, אַז אַ ייִד געפינט זיך אויסערן געזעץ און יעדע האַנדלונג לגבי יידן, נישט אויסשליסנדיק אפילו מאָרד, איז דערלאָזבאר אין אפילו געווענשן. צוקוקנדיק זיך צו די פאַרברעכנס לגבי די יידן מצד די דייטשן האָט זיך די ציוויליזירטע אָרטיקע באַפעלקערונג צוגעוווינט צו הפקרות לגבי יידן. דע-ריבער אילוסטרירן די בילדער אין ערשטן אָפּטייל „אומשולדיקע" שפּילן, מילדע פאָרמעס פון איזדיעקעוועזן זיך איבער יידן. מיר זעען דאָ אַ דייטש, וואָס שמייסט מיט אַ בייטש קניגענדיקע יידן, ווי די דייטשן שפּאַטן פון רעליגיעזע נהגים און געפילן, שניידן בערד ביי אַלטע יידן, מאכנדיק דערביי חוזק פון זיי, פלאָגן אָרבעטע-דיקע יידן. שניידן אויס אַ שטרייף האָר אויפן קאָפּ, אָרדנען אין פאַרשיידענע ספּעקטאַקלען פון יידן, ווי למשל „געיעגן" (אויפנאָמע נר. 7).

אַ וויטערדיקער עטאַפּ פון יידישע צרות אוז לייִדן דרינגט אַרויס פון די דיי-טשישע פאַראַרדנונגען בנוגע דעם טראָגן אַ שאַנד-צייכן, שאַפן אן אפשליסן די געטאָס אאַ"וו.

עס קומט אַ ציקל אויפנאָמעס אין שייכות מיט דער ליגנערישער אַנטיסעמי-טישער פראָפּאַגאַנדע, וואָס איז אויסן געווען צו איבערשרעקן די וועלט מיט בבא-מעשיות וועגן דער געפאַר, וואָס דראָט מצד די יידן. לאָזונגען פון דער פראָפּאַגאַנדע וו: „יידן זיינען צעשטערער פון דער וועלט", „יידן האָבן געשטרעבט צו אַ מלחמה", „יידן פירן אַן מיטן ראַטנפאַרבאַנד" אאַ"וו, זיינען געווען פאַרשפרייט דורך פאַר-שיידענע אָפּישן, אויפרופן, קאָרטלעך אאַ"וו.

דער ציל פון דער פראָפּאַגאַנדע איז געווען אָפּצוווענדן דעם אויפמערק פון דער באַפעלקערונג פון אַלץ, וואָס רינגלט זיי אַרום.

די אויפנאָמעס פון 30 ביז 97 אילוסטרירן דעם ביטערן גורל פון די יידן אין פעריאָד פון שאפן און עקזיסטענץ פון געטא. דאָ זעען מיר דאָס איבערקלייבן זיך אין די געטאָס, דאָס אילוסטרירן די יידן דורך שטעכיקע דראָט אוז וועטס פון דער אויסן-וועלט, בילדלעך פון יידישן לעבן אין פאַרשיידענע געטאָס, הונגער, קעלט, קינדער-נויט, שקלאַפן-אַרבעט, כאַפּעריינען, בוגקערס, רעוויזיעס, רויב פון יידישן פאָרמעגן, ברענענדיקע געטאָס אאַ"וו.

וויטער גיין „אויסזידלונגען" אוז „אקציעס", די טראַגישסטע מאָמענטן אין דער געשיכטע פון יידן אונטער דעד דייטשישער אָקופּאַציע, וועלכע האבן אויפנע-שלונגען מיליאָנען קרבנות פון אייראָפּעישן יידנטום. דאָס שטעלן פאָר די אויפנא-מעס פון 98 ביז 212, וווּ מיר זעען מאָמענטן פאָר די עקזעקוציעס, קאָנצאַרנע בילדער פון אומברענגען, מאַסן-מאָרדן אדגל.

אַ נישט וויניקער טראַגישער בלאַט אין דער געשיכטע פון דער יידישער מאַרטיראָלאָגיע זיינען די לאָגערן. דאָס זיינען „אַרבעטס-לאָגערן" אוז „טויט-לאָ-גערן" — אייגנטלעך זיינען די ערשטע אוז די צוויי‌טע געווען טויט-לאָגערן, וויי‌ל זיי האָבן געהאַט אין אוז דעמזעלבן ציל, דער חילוק איז נאָר געווען אין די מעטאָדן פון טויטן (אויפנאָמעס פון 213 ביז 335).

אויסער די לאָגער-אויפנאָמעס גיבן מיר אויך פרוון פון רעקאָנסטרוקציעס פון די טויט-לאָגערן אין סאָביבאָר אוז בעלזשעץ. די מאַסן-קברים אין טרעבלינקע, דער לעצטער וועג אין מייִדאַנעק, דאָס פאַרריבן די שפּורן פון פאַרברעכן דורך מאַס-וויזעס פאַרברענען די דערמאָרדעטע קרבנות אויף די שייטערס, די איינריכטונג פון א „זייף-פאַבריק" פון מענטשלעכן חלב נישט וויי‌ט פון דאַנציק אוז פיל, פיל אַנ-

דערע שוידערלעכע בילדער — דאס זיינען רעזולטאטן פון דייטשיש-פאשיסטישער הערשאפט אין פוילן.

די אויפנאמעס פון 236 ביז 246 שפיגלען אף די ווידערשטאנד- און פארטיזאנער-באוועגונג צווישן יידן. מיר זעען דארט אויפנאמעס פון יידישן פארטיזאנער-לעבן, אנערקענונגס-דאקומענט פון מארשאל מ. ראלא-ושימיערסקי פאר די יידישע פארטיזאנער און בילדער פון דייטשישע קאמפן מיט די העלדן פון אויפשטאנד אין וואַרשעווער געטא.

צום סוף געפינען זיך אייניקע בילדער פון פעריאד נאך דער באפרייאונג צווישן וועלכע ס׳איז פארצייכנט אן אויפנאמע פון מקבר זיין ספרי-תורות אויפן יידישן בית-עלמין אין לאדוש (אויפנאמעס פון 247 ביז 252).

די אויפנאמעס, וועלכע מיר פארעפנטלעכן דא זיינען נאר א קלייינער טייל פון מאטעריאלן און פאטאגראפישע דאקומענטן, וואס עס פארמאגט די צ. י. ה. ק. וויטערע סעריעס פון אויפנאמעס וועלן מיר אויך ארויסגעבן נאך דעם ווי זיי וועלן באארבעט ווערן.

צו די אויפנאמעס האבן מיר צוגעגעבן קורצע דערקלערונגס-אויפשריפטן. מיר גיבן זיך אפ א דין-וחשבון, אז די דערקלערונגען זיינען צו קארגע, מיר האבן אבער געגומען אין אכט, אז די בילדער רעדן פאר זיך, ווי אויך ריין-טעכנישע שווערי-קייטן. ווער עס אינטערעסירט זיך, וועט געפינען צום סוף פון אלבאם געגעבענע פון וואנען און פון וועלכן מקור עס שטאמען די בילדער, ווי אויך גענויערע אויפקלערונגען.

דאס בילד „אויפלאדן פון מתים״ גיבן מיר ווי א זייער כאראקטעריסטיש, הגם מיר זיינען נישט זיכער, צי די קרבנות זיינען יידן. על כל פנים די קברים זייגען נישט קיין יידן.

די סעריע בילדער פון מעזריטש-פאדלאסקי, וואס שילדערט די „אויסזידלונג״, האט אונדז געגעבן דער מחבר פון מעמואַרן אונטער דעם טיטל „דאס בלוט מאנט נקמה״ מ. י. פייגנבוים פון ביאלא-פאדלאסקא.

גרשון טאפעט

הועדה ההיסטורית המרכזית בפולין נוסדה בדצמר שנת 1944 ביזמתם של הועד המרכזי ליהודי פולין ואגוד הסופרים, העתונאים והשחקנים היהודים בפולין.

הועדה ההיסטורית המרכזית שמה לה לתעודה ליצור אוסף מלא של החומר העשוי לשמש עדות למעשי — הפשע של שלטון הפשיסטים הגרמנים בתקופת הכבוש, למפעל הרשע וההשמדה של חכובש נגד תאוכלוסיה היהודית על אדמת פולין.

מתוך שאיפה לקיים את תעודתה זו אספה הועדה ההיסטורית המרכזית חומר רב-כמות של מסמכים רשמיים, תעודות שונות מטעם השלטון הגרמני, המוסדות היהודיים והפולנים, מפות, תכניות, חומר סטטיסטי ומעשה-דפוס מתקופת הכבוש.

סוג שני של החומר שנאסף ע"י הועדה ההיסטורית המרכזית הן העדויות הפרוטוקוליות של עדי-ראיה, יומנים, מכתבים, חומר פולקלוריסטי, אטנוגרפי וחבורים ספרותיים, וכמו כן חומר פוטוגרפי.

שפע החומר שנצבר עד עכשיו מאפשר כבר לחבר העובדים המדעיים של הועדה ההיסטורית המרכזית לגשת לעבודם של שורת נושאים על תקופת הכבוש הגרמני.

עד עכשיו הוציאה הועדה ההיסטורית המרכזית כמה חוברות מטודולוגיות וגם פרוטוקולי — עדויות של עדי-ראיה.

נמצאים בדפוס כרך של תעודות-מקור וגם חבורים מונוגרפיים ויומנים.

במסגרתו הכללית של מפעל ההוצאה של הועדה ההיסטורית המרכזית, ע"י פרסומם של מקורות ומונוגרפיות, יש להקציע מקום הגון גם לפרסומו של חומר פוטוגרפי.

ההוצאה הראשונה מסוג זה הוא פרסום אלבום התצלומים בשם „חורבן יהדות פולין".

האלבום הנוכחי תעודתו לתת תמונה כוללת של מהלך החורבן של יהודי פולין.

האלבומים הבאים, שעבודם טרם נגמר, יתארו את המאורעות על פרטיהם.

בהכנה נמצא האלבום המתאר את קורות גיטו-ורשה, מלחמת-הגיבורים של יהדות ורשה נגד הצר המציק וחסולו של הגיטו,

הכרך השלישי מוקדש יהיה ללודז.

עבודו של האלבום, המבוא והבאורים נעשו ע"י גרשון טפט, מנהלה של המחלקה הפוטוגרפית בועדה ההיסטורית המרכזית.

ד"ר פיליפ פרידמן

דירקטור הועדה ההיסטורית המרכזית בפולין.

לודז, דצמבר 1945.

מ ב ו א

האלבום הנוכחי מטרתו לשקף את חיי העם היהודי, לכל היקף מוראם, בימי הכבוש הנאצי.

הפשיסטים הגרמנים לא הסתפקו בזה, שרצחו והשמידו ללא רחם את כל האוכלוסיה היהודית מבלי הבדל גיל ומין. נוסף לזה הסבו לקרבנות האומללים ענויי לא אנוש, ענויי גוף ונפש — טרם כלותם. אופיני להלך-רוחם של הרוצחים היא נטיתם ליצור מזכרות של מפעלי הדמים והפשע.

רווח ביותר היה המנהג שנהגו להנציח את פעלם האיום על ידי תצלומים. ,,חיבה'' זדונית זו של המרצחים חנחילה לנו אי אילו תעודות רבות-ערך. החומר הפוטוגרפי, שהגיע לידינו, משמש מיסמך רב-ערך לתאור מלא של מעשה-הפשע.

התצלומים, שנתפרסמו באלבום זה, נעשו ברובם במקום הפשע בידי הגרמנים עצמם ונמסרו אחרי כן לצלמים פרטיים לפיתוח.

הגרמנים הזהירו על החזרתם של לוחות-הצלום והעתקתם. אולם הצלמים, מתוך ידיעה ברורה את הסכנה הכרוכה בדבר, סכנו את עצמם והסתירו אצלם העתקת התצלומים. מלבד זה הצליחו גם אי-אלה יהודים או פולנים לעשות בעצמם תצלומים כאלה מתוך רצון לקיים עדות לדורות למעשי הפשע.

הגרמנים השתדלו בכל האמצעים להחליש את קרבנותיהם בגוף וברוח, להביא אותם על ידי ענויים עד ליאוש ומפח-נפש. זו היתה שיטה עקבית, שבוצעה על פי תכנית ערוכה מראש. סדר התצלומים באלבום משקף את מהלך ביצוע התכנית השטנית על כל תקופותיו, את פרשת העלבון, הענויים והכליון על כל פרקיה.

התצלומים מ-1 עד 29 כוללים את הרדיפות נגד היהודים בתקופה הראשונה סמוך לכניסתם של הגרמנים לפולין.

מלבד הפרעות ,,הספונטניים'', שריפת בתי-חכנסת, שעבוד, עבודת פרך בצרוף מהלומות וענויים קשים וכולי — השתדלו הגרמנים להבזות את היהודים בעיני ההמון הבלתי-יהודי, בהרגילם אותו בהדרגה לרעיון, שהיהודי עומד מחוץ לכל חוק ומשפט, חייו הפקר הם ודמו מותר.

,,חנוך'' זה הלך ורכש לו לאט לאט לבבות בקרב ההמון, שהיה עד למעשי התעלולים, העושק, החמס והפרעות, שנעשו ביהידים ואין מוחה.

הפרק הראשון של התצלומים כולל משום זה את התמונות המתארות את המשחקים ,,התמימים'', התעללות ,,קלה'', לפי שעה, של הגרמנים ביהודים. אנו רואים כאן את הגרמני, כשהוא מצליף בשוטו על גופו של היהודי, הכורע על ברכיו. את הגרמני המתקלס ברגשותיו ובמנהגיו הדתיים של היהודי, את זה הגוזז את זקנו של יהודי זקן כשבת צחוק של לעג מרחפת על פניו, את אלה המתעללים ביהודים בשעת עבודתם, יהודים, שראשיהם מגולחים למחצה, סדור ,,משחקים'' שונים כגון ,,מרוץ-תחרות'' (תצלום מס. 7).

פרק שני של סבל ועוני יהודי בוקע ועולה — פקודת הגרמנים, שעל כל יהודי לשאת ,,את קלון'' מיוחד על בגדו, כליאתם של היהודים בגיטו, יצירתו וסגירתו של הגיטו.

אחריו בא צקלוס של תצלומים. המתאר את תעמולת השקר נגד היהודים, שמטרתה היתה להבעית את העולם בספורי בדים שונים על הסכנה הצפויה לו מצד היהודים. פסוקי תעמולה הם: ,,היהודים הם מחריבי עולם!'', ,,היהודים שאפו למלחמה!'' — היהודים מושלים ,,בברית המועצות'' וכולי ,,אמרות'' אלה נפוצו בעזרת פלקטים, עלונים, פרטיסים וכדומה.

מטרת התעמולה היתה לסנוור את ההמון ולהסב את תשומת לבו מכל המתרחש מסביב.

התצלומים מ-30 עד 97 מתארים את ענויי היהודים בתקופת יצירתו וקיומו של הגיטו, העברתם אל הגיטו, בידוד היהודים בעזרת גדר תיל דוקר או חומה מן העולם שמסביב להם, תמונות מחיי היהודים בגיטאות השונים, רעב, קור, דלות, ילדים מוזנחים, עבודת פרך, ציד אנשים, חפירות-מחסה, בדיקות, עושק וגזל, דליקה בגיטו וכדומה.

ולסוף הגירושים ,,והמפעלים'' — אלה הנסיונות היותר טרגיים, שנתנסו בהם הישובים היהודיים בימי הכבוש הגרמני, שעלו לה ליהדות אירופה במליוני קרבנות — מתוארים בתצלומים מ-98 עד 212.

כאן אנו רואים את המעונים המובלים לטבח, חזיונות בלהות, של מיתות משונות, מיתת המונים וכולי'.

פרק מיוחד בפרשת המרטירולוגיה של העם היהודי הם ,,המחנות''. אלה הם ,,מחנות העבודה'' ,,ומחנות המות''. שאליבא דאמת יש לכלול את כולם בשם — ,,מחנות חמות''. שכן תעודה מסוימת אחת ויחידה חיתה לשני סוגי המחנות — הכליון — אולם האמצעים שונים היו (התצלומים מ-213 עד 235).

מלבד תצלומי המחנות ניתן גם נסיון של ריקונסטרוקציה של מבנה ,,מחנות המות'' בסוביבור ובלזץ, קברי המונים בטרבלינקה, הקרימטוריום (הכבשן) ,,ועזבונם'' של המומתים באושוויינצים, התהלוכה למות במיידאנק, טשטוש עקבות הפשע על ידי שריפה כללית של חמרים, חמרים של גופות הקרבנות שהומתו. ,,בית חרושת'' של סבון מחלב אדם, שנתגלה על יד גדנסק ועוד תמונות מעוררות זועה אחרות. כאלה הן תוצאות שלטון גרמניה הפשיסטית בפולין.

התצלומים מ-236 עד 246 מתארות את תנועת ההתנגדות והפרטיזנית בין היהודים.

כאן אנו רואים תצלומים מחיי הפרטיזנים היהודים, את מכתבו של מרשל פולין רולה־זימירסקי, בו הוא מרים על נס את פעלם של הפרטיזנים היהודים בפולין במלחמתם של הגרמנים עם הגבורים המתקוממים בגיטו — ורשה.

בסוף נתנו תצלומים מהתקופה שלאחרי השחרור (מ־247 עד 252) ספרי התורה ותשמישי הקדושה, שהובלו לקבורה בבית העלמין בלודז ועוד.

התצלומים, שנכנסו לאלבום זה מהוים רק חלק מן החומר הנמצא ברשותה של הועדה ההיסטורית המרכזית. המחזורים הבאים יראו אור אחרי גמר עבודם. על התצלומים — כתבות המבארות קצרות את תכנן.

הביאורים נתנו בקצור נמרץ, שכן התמונות עצמן מדברות בעדן וגם סבות טכניות מנעו ממנו את האפשרות להאריך בביאורים.

כדי להקל על המעיין נתנה בסוף הערה מקיפה ומפורטת על המתואר בתמונות.

התצלומים ,,טעינת החללים״ נתנה כתמונה אופינית ומאלפת אף, שאין הדבר ברור, אם ההללים יהודים הם. המתעסקים בטעינה הם בכל אופן לא־יהודים.

שורת התמונות ממזריץ־פודולסקי, המתארים ,,גירוש״, נמסרה לרשותנו על ידי מחברו של היומן ,,הדם קורא לנקמה״ מ. י. פייגנבוים מביאלה־פודלסקה.

גרשון טפט

Verhaftete Juden.

• Aus ihren Häusern wurde auf deutsche Soldaten geschossen. - Millionen Juden leben in Polen. Überall in Feindesland ist unseren Truppen dieser Abschaum der Menschheit begegnet. Diese Ostjuden, deren Söhne ganz Europa überschwemmt haben und die ihren Reichtum auf dem wirtschaftlichen und moralischen Elend der Völker aufgebaut haben, sind heute in Mitteleuropa am Ende ihrer Macht.

1

Typowa prowokacja niemiecka.
Типичная немецкая провокация.

A typical German provocation.
Une provocation allemande typique.

א טיפיש דייטשישע פראָוואָקאַציע
פרובוקציה גרמנית טפוסית

2

2. Szydzenie z modlących się.
3. Widowisko aranżowane przez Niemców.
4. Obcinanie pejsów.

2. Издевательства над молящимися евреями.
3. Зрелище организованное немцами.
4. Стрижка „пейсов".

4

3

2. Scoffing at Praying Jews.
3. A Show staged by the Germans.
4. Cutting off the Side-curls of the Orthodox Jews.

2. On se moque des Juifs priants.
3. Un spectacle arrangé par les Allemands.
4. Coupe des boucles aux Juifs orthodoxes.

דאָס אָפּלאַכן פּון מתפּללים
התקלסות במתפללים

די דייטשן אָרדנען זיך איין א „ספּעקטאַקל"
הגרמנים עורכים להם „חזיון".

דאָס אָפּשערן די פּיאות
קצוץ פיאות

5. Maltretowanie klęczących Żydów.
6. Obcinanie brody.
7. „Wyścigi".

5. Издевательства над коленопреклоненными евреями.
6. Стрижка бороды.
7. „Бега".

5. Illtreatment of kneeling Jews.
6. Cutting off the Beards.
7. „A Race".

5

5. Maltraitement des Juifs agenouillés.
6. Coupe des barbes.
7. „Une course".

דייטשן איזדעקעווען זיך איבער יידן
הגרמנים מתעללים ביהודים
דאָס אָפּשערן בערד
קצוץ זקן
„וועטלויף"
„מרוץ"

6

7

8

9

8. Żyd pobity przez Niemca.
9. Inny rodzaj tortur — strzyżenie i golenie.
10. Pozowanie pod przymusem.

8. Еврей избитый немцем.
9. Другая форма пыток — стрижка и бритье.
10. Вынужденное позирование.

8. Tortured by a German.
9. Another Method of Torturing: Shearing und Shaving.
10. Sitting under Threatening.

10

8. Un Juif battu par un Allemand.
9. Un autre genre de tortures: coupe des cheveux et tonsure.
10. Une pose par contrainte.

8. א געשלאָגענער דורך א דייטשן
מוכה על ידי גרמני

9. פייניקונגען דורך אָפּשערן
ענויים — „גזיזה"

10. געצוואונגען צום פאָזירן
צלום לראוה מתוך אונס

11

12

Znęcanie się — ścinanie brody i pejsów.
Издевательства — стрижка бороды и „пейсов".
Tortures — Cutting off the Beards and Sidecurls of Jews.
Un tourment. Coupe des barbés et des cheveux bouclés.

אויפעקעוועט זיך דורך אָפּשערן בּאָרד און פּיאות
התעללות על ידי קצוץ פּיאות וזקן

13

14. Oszpeceni Żydzi (wycięty pas włosów) jako siła pociągowa.
15. Żyd, katowany w czasie pracy.
16. Przymusowe przypatrywanie się egzekucji Żydów.

14. Изуродованные евреи (выстриженная полоса волос) в качестве тягловой силы.
15. Еврей, избиваемый во время работы.
16. Вынужденное присутствие во время экзекуции евреев.

14. Jews with Marks of Disnonour harnessed instead of Horses.
15. A Jew Illtreated during work.
16. Jews compelled to Wittness the Excution of their brothers.

14. Juifs défigurés, usés comme attelage.
15. Un Juif maltraité pendant son travail.
16. Juifs contraints à assister à l'exécution d'-un Juif.

יידן מיט דעם „שאנד-צייכן" (אפגעשאלס משא-פערד

יהודים עם „אות הקלון" בתור סוסי-סחיבה

א פאַרמוטשעטער ייד בשעת דער אַרבעט מעונה בשעת עבודה

אזוי מוזן די יידן קוקן ווי זייערע ברידער ווערן דערמאַרדעט

ככה מוכרחים היהודים להביט על אחיהם המוצאים להרג

14

15

16

Gimnastyka pod obstrzałem.
Физкультура под обстрелом.
Bodily Exercises under Tire of Machine-guns.

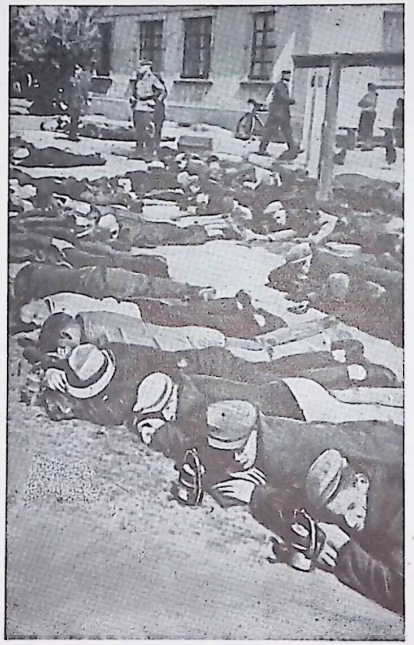
17

Gymnastique sous le feu des mitrailleuses.

גימנאַסטיק אונטער אַ שיסעריי
תרגילי התעמלות תחת מטר יריות

18

19

21

Propaganda antyżydowska.
Пропаганда против евреев.

22

Anti-Jewish Propaganda.
Propagande anti-juive.

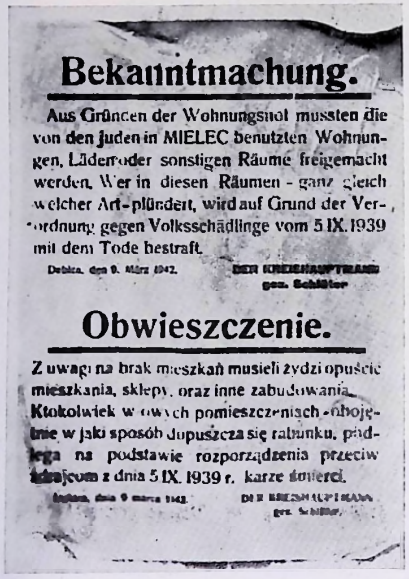

23

אַנטי-יידישע פראָפּאַגאַנדע
תעמולה אנטי-יהודית

Zarządzenia antyżydowskie.
Мероприятия против евреев.
Anti Jewish Orders issued by German Autorities.

Les décrets anti-Juifs.
אנטי-יידישע פארארדנונגען
גזירות

Bekanntmachung.

Aus Gründen der Wohnungsnot mussten die von den Juden in MIELEC benutzten Wohnungen, Läden oder sonstigen Räume freigemacht werden. Wer in diesen Räumen - ganz gleich welcher Art - plündert, wird auf Grund der Verordnung gegen Volksschädlinge vom 5 IX. 1939 mit dem Tode bestraft.

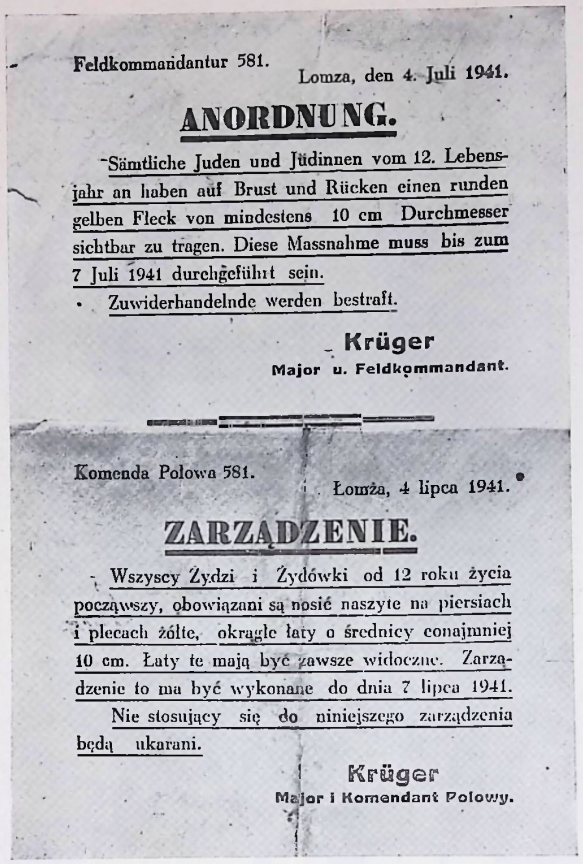
Debica, den 9. März 1942. DER KREISHAUPTMANN
gez. Schiller

Obwieszczenie.

Z uwagi na brak mieszkań musieli żydzi opuścić mieszkania, sklepy, oraz inne zabudowania. Ktokolwiek w owych pomieszczeniach cokolwiek w jaki sposób dopuszcza się rabunku, podlega na podstawie rozporządzenia przeciw [illegible] z dnia 5 IX. 1939 r. karze śmierci.

[illegible] dnia 9 marca 1942. DER KREISHAUPTMANN
gez. Schiller

24

Feldkommandantur 581. Lomza, den 4. Juli 1941.

ANORDNUNG.

Sämtliche Juden und Jüdinnen vom 12. Lebensjahr an haben auf Brust und Rücken einen runden gelben Fleck von mindestens 10 cm Durchmesser sichtbar zu tragen. Diese Massnahme muss bis zum 7 Juli 1941 durchgeführt sein.

Zuwiderhandelnde werden bestraft.

Krüger
Major u. Feldkommandant.

Komenda Polowa 581. Łomża, 4 lipca 1941.

ZARZĄDZENIE.

Wszyscy Żydzi i Żydówki od 12 roku życia począwszy, obowiązani są nosić naszyte na piersiach i plecach żółte, okragłe łaty o średnicy conajmniej 10 cm. Łaty te mają być zawsze widoczne. Zarządzenie to ma być wykonane do dnia 7 lipca 1941.

Nie stosujący się do niniejszego zarządzenia będą ukarani.

Krüger
Major i Komendant Polowy.

26

Bekanntmachung Nr 391.

Allgemeine Gehsperre im Getto.

[illegible] wird
den 5. September 1942 um 17 Uhr,
ist im Getto bis auf Widerruf eine

ALLGEMEINE GEHSPERRE.

Ausgenommen hiervon sind:

[illegible] und Müllarbeiter, Wirtschaftsführer am Aufbau Krig und Rüstungs- Aerzte und Apothekenpersonal

[illegible] beim Ordnungsdienstverstand - benannt werden

Alle Hauswächter sind verpflichtet darauf zu achten, dass keine fremden Personen in die für sie zuständigen Häuser gelangen, sondern sich nur die Einwohner des Hauses dortselbst aufhalten.

Diejenigen, die ohne Passierscheine auf der Strasse angetroffen werden, werden evakuiert.

Die Hausverwalter [illegible]

Jeder Hauseinwohner hat seine Arbeitskarte bei sich zu halten.

CH. RUAKOWSKI

25

Bekanntmachung Nr. 226

BEKANNTMACHUNG

Unter Hinweis auf meine Bekanntmachung Nr. 225 bezügl. der Bildung eines jüdischen Wohnbezirkes in Kossow mache ich auf folgendes aufmerksam:

Ab 1. 12. 42 darf keine Dienststelle, kein landwirtschaftlicher oder sonstiger Betrieb, kein Arbeitslager, keine Privatperson mehr einen Juden beschäftigen.

Sämtliche Genehmigungen, die von mir oder von den Arbeitsamtnebenstellen ausgegeben sind, erlöschen mit diesem Augenblick.

Eine Beschäftigung von Juden über den 30. 11. 42 hinaus kann nur mit meiner ausdrücklichen Genehmigung, die nur in ganz besonders gelagerten Fällen gegeben werden kann, erfolgen.

Wer nach dem 1. 12. 42 noch Juden beschäftigt, fällt unter die Bestimmung des Par. 3 Absatz 2 der Polizeiverordnung vom 26. Okt. 42 und **kann** demzufolge in schweren Fällen sogar **mit dem Tode bestraft werden.**

Sämtliche Dienststellen und Betriebe sind mir dafür **verantwortlich,** das die bisher bei ihnen beschäftigten Juden bis zum 30. 11. 42 in den Judenwohnbezirk Kossow **umgesiedelt worden sind.**

Anträge auf Genehmigung von Weiterbeschäftigung der Juden sind bei meiner Dienststelle, Zimmer 23 zu stellen.

Der Kreishauptmann in Sokolow

Gramss

Sokolow, den 10. November 1942

27

Abschrift

Generalgouvernement — Warschau, den 15. Dezember 1940

Amt des Chefs des Distrikts Warschau — Per Hilboten.

Abteilung Gesundheitswesen und gesundheitliche Volkspflege

Dr. IA/Sa. — An den Herrn Kreishauptmann Sokolow - Mogrow

Die Ansiedlung von Volksdeutschen oder Polen in bisherige Judenwohnsitzen dürfen nur nach vorheriger Entseuchung der jüdischen Wohnungen erfolgen.-

Leiter der Abteilung
gez. Dr. Lampert

Der Kreishauptmann des Kreises Sokolow Mogrow
Der Kreisarzt des Kreises Sokolow Mogrow

Sokolow, den 19. Februar 1941.

An die Herren Bürgermeister in Sokolow und Mogrow und die V ö g t e im Kreise.

Zur Kenntnis nahme und genauer Befolgung.-

Der Kreisarzt des Kreises Sokolow Mogrow
/ Dr. Nowak /

Leiter d. Sokolowie w Węgrowie

29

BEKANNTMACHUNG

Mit sofortiger Wirkung

verbiete ich

sämtlichen Reichsdeutschen und Nichtdeutschen, seien es Uniformträger oder Zivilisten,

das **Betreten** des früheren Ghettos.

Der Kreishauptmann in Sokolow

Gramss

Sokolow, den 22. September 1942

28

Zarządzenia antyżydowskie.
Мероприятия против евреев.
Anti Jewish Orders issued by German Autorities.

Les décrets anti-Juifs.
אַנטי-יידישע פֿאַרordנונגען
גזירות

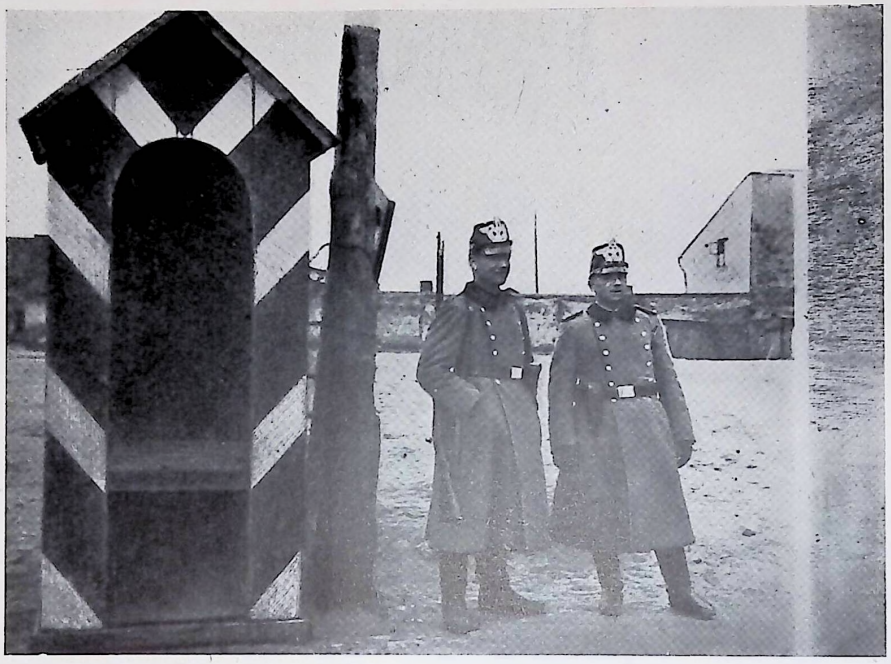

30

Fotomontaż — „ghetto".
Фотомонтаж „Гетто".

Photomontage: „Ghetto".
Photo-montage: „Ghetto".

פאטאמאנטאזש — געטא
פוטומונטאז' — גיטו

31

U bram ghetta.
У ворот гетто.

At the Gates of the Ghetto.
À la porte du Ghetto.

ביים געטאָ-טויער
על יד שער הגיטו

32

33

U bram ghetta łódzkiego.

34. Most łączący obie strony ghetta.

У ворот гетто в Лодзи.

Мост, соединяющий две части гетто.

At the Gates of the Ghetto in Lodz.

34. A wooden bridge, joining two sections of the Ghetto.

34

A la porte du Ghetto de Łódź.

34. Le pont de bois unissant les deux parties du Ghetto.

ביי די טויערן פון לאָדושער געטאָ

ע'י שערי הגיטו בלודז'

די בריק, וועלכע האָט פאַראיניקט

ביידע טויערן פון געטאָ

הגשר, המחבר שני עברי הגיטו

35

36

37

U bram ghetta warszawskiego.
У ворот гетто в Варшаве.
At the Gates of the Ghetto
in Varsaw.

A la porte du Ghetto de Varsovie.
ביי די טויערן פון ווארשעווער געטאָ
ע'י שערי הגיטו בורשה

38

39

Izolacja Żydów, drut kolczasty i mur.
Изолирование евреев: колючая проволока и стена.
The Jews Isolated; Barbed Wire and Walls.

40

L'isolation des Juifs, fils barbelés et murailles.
די איזאָלירונג פון די יידן פון דער
אַרומיקער וועלט
חוטי תיל דוקרים וחומות חוצים
בין הגיטו והעולם

Żydzi z okolicznych miasteczek udają się do ghetta warszawskiego.

Евреи с окрестных местечек направляются в варшавское гетто.

Jews of the Surrounding Towns come to the Warsaw Ghetto.

41

Les Juifs des villes voisines se rendent au Ghetto de Varsovie.

יידן פון פראָווינץ קומען אין וואַרשעווער געטאָ
יהודים מערי המחוז באים אל הגיטו הורשאי

42

43

44

Żydzi z okolicznych miasteczek udają się do ghetta krakowskiego.
Евреи с окрестных местечек направляются в краковское гетто.

45

Jews of the surrounding Towns come to the Cracow Ghetto.
Les Juifs des villes voisines se rendent au Ghetto de Cracovie.

46

יידן פון פּראָווינץ קומען אין קראָקעווער געטאָ
יהודים מערי המחוז באים אל הגיטו בקרקוב

47

Żydzi z okolicznych miasteczek udają się do ghetta warszawskiego.
Евреи с окрестных местечек направляются в варшавское гетто.
Jews of the surrounding Towns come to the Warsaw Ghetto.
Les Juifs des villes voisines se rendent au Ghetto de Varsovie.

די יידן גייען אין געטאָ אין וואַרשע
היהודים באים אל הגיטו בורשה

48

49

Le convoi des Juifs au Ghetto à Łódź.

די יידן גיין אין געטא אין לאדוש
היהודים באים אל הגיטו בלודז'

Przesiedlenie do ghetta w Łodzi.
Переселение в лодзинское гетто.
Jews' Exodus to the Ghetto of Lodz.

50

Przesiedlenie do Ghetta w Krakowie.
Переселение в краковское гетто.

51

Jew's Exodus to the Ghetto of Cracov.
Le convoi des Juifs au Ghetto à Cracovie.

52

די יידן גייען אין געטאָ אין קראַקע
היהודים באים אל הגיטו בקרקוב

53

Przesiedlenie do Ghetta w Grodnie.
Переселение в гродненьское гетто.
Jews' Exodus to the Ghetto of Grodno.

Le convoi des Juifs au Ghetto de Grodno.

די יידן גייען אין געטאָ אין גראָדנע
היהודים באים אל הגיטו בגרודנה

54

55

56

57

58

Przesiedlenie do Ghetta w Kutnie.
Поход в кутненское гетто.

Jews' Exodus to the Ghetto in Kutno.
La marche des Juifs au Ghetto à Kutno.

די יידן גייען אין געטאָ אין קוטנע
היהודים באים אל הגיטו בקוטנה

59

60

61

62

63

Obrazki z życia w ghettach.
Картины из жизни в гетто.
Pictures of Life in various Ghettos.
Scènes de la vie dans les divers Ghettos.
בילדער פון פאַרשיידענע געטאָס
תמונות מחיי היהודים בגיטאות שונות

Lokomocja w ghetcie warszawskim.

Средства передвижениа в варшавском гетто.

64

Means of Communication in the Warsaw Ghetto.

Moyens de communication dans le Ghetto de Varsovie.

לאקאמאציע אין ווארשעווער געטא
התחבורה בגיטו הורשאי

65

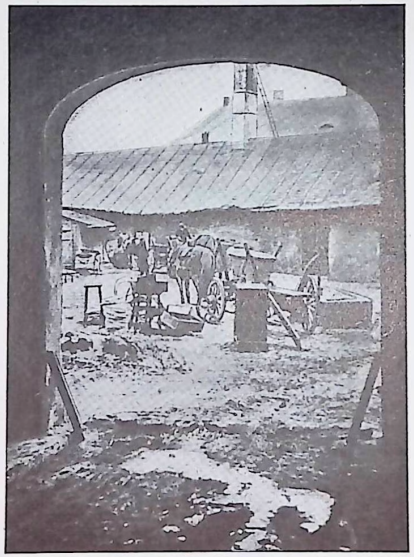
66

67

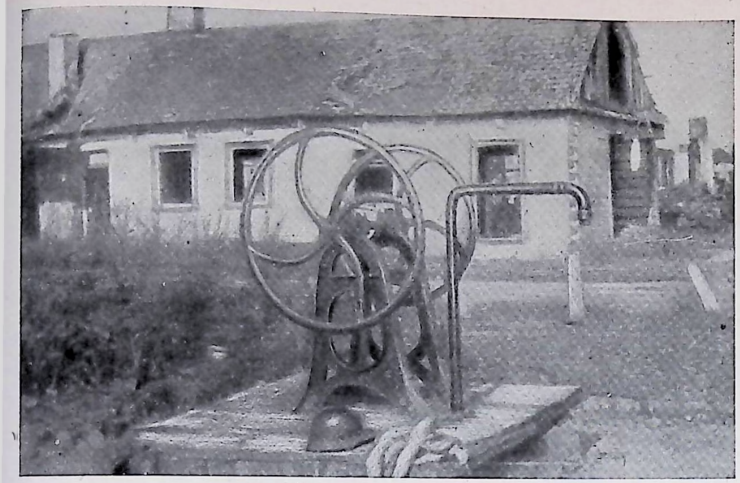
68

69

Podwórza w ghetcie krakowskim.
Дворы в краковском гетто.
Court-yards of the Ghetto in Cracow.

Les cours dans le Ghetto de Cracovie.
אַ הויף אין קראַקעווער געטאָ
חצרות בגיטו בקרקוב

70

71

72

70. Międzyrzec-Podlaski „Jedyna studnia dla 5.000 Żydów".
71. Splądrowane mieszkanie żyd.
72. Śpiewak uliczny w ghetcie łódzkim.

70. Мендзыжец Подляский. - „Единственный колодец для 5 000 евреев".,
71. Разграбленная еврейская квартира.
72. Уличный певец в Лодзинском гетто.

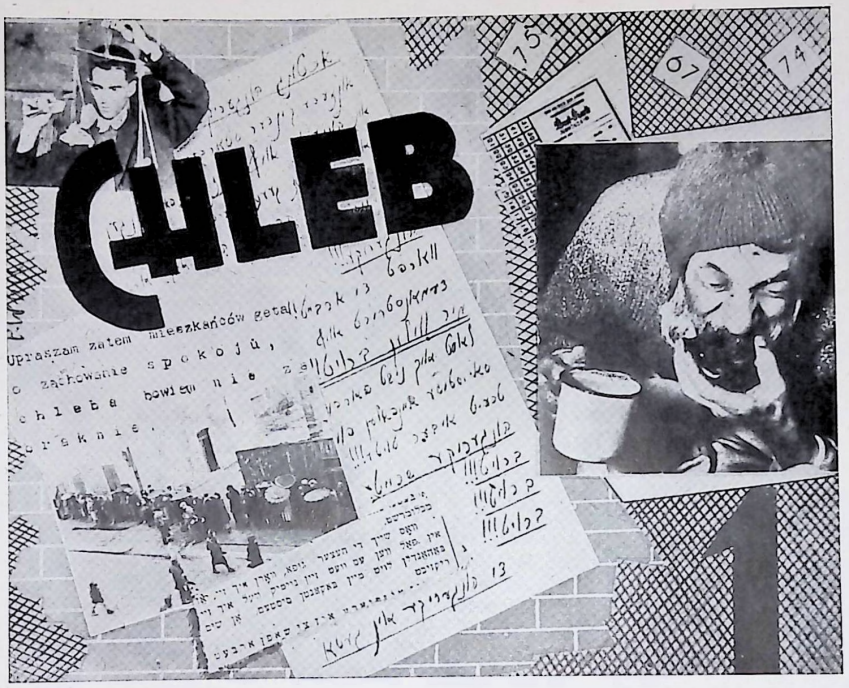
70. Międzyrzec Podlaski: The Only Well for 5.000 Jews.
71. A plundered Jowish Dwelling.
72. A Street Singer in the Ghetto of Lodz.

70. Międzyrzec Podlaski: Le puits unique pour 5.000 Juifs.
71. Un logement juif pillé.
72. Un chanteur de rues au Ghetto de Łódź.

מעזריטש — דער אייניציקער ברונעם פאר 5000 יידן
מיזריץ' — הבאר היחידה בשביל 5000 יהודים

אַ דעמאָלירטע יידישע ווינונג אין געטאָ
מעון בזוז בגיטו

אַ גאַסן-זינגער אין געטאָ
משורר-הרחוב בגיטו

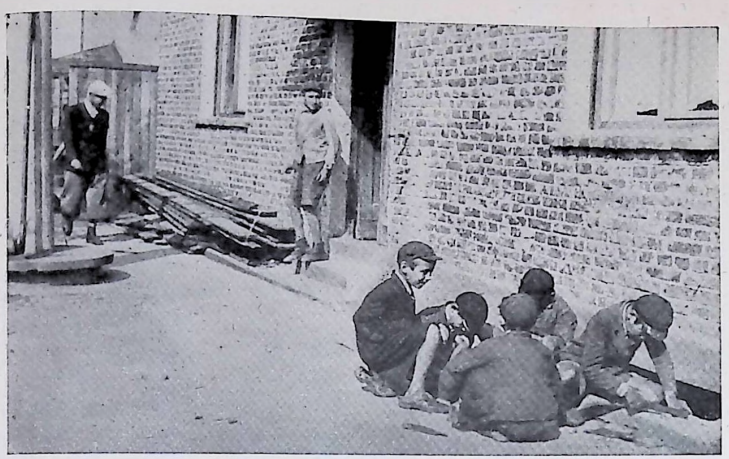

73

Fotomontaż „Chleb".
фотомонтаж „Борьба за хлеб".

The Struggle for Bread.
Photo-Montage: „Le pain".

פאטאמאנטאזש — קאמף פאר ברויט
פוטומונטז' — „לחם"

74

75

Dzieci w ghetcie.
Дети в гетто.
Children in the Ghetto.
Les enfants au Ghetto.
קינדער אין געטא
ילדים בגיטו

76

77

Dzieci w ghetcie.
Дети в гетто.

Children in the Ghetto.
Les enfants au Ghetto.

79

78

קינדער אין געטאָ
ילדים בגיטו

80

Dzieci w obozie, w ghetcie; przy pracy przymusowej.
Дети в гетто, в лагере и на принудительной работе.
The Children in the Working Camps and in the Ghetto, at Compulsory Work.

81

82

Les enfants dans les camps de travail au Ghetto et aux travaux forcés.
קינדער אין געטאָ און לאַגער
ילדים בגיטו ובמחנה-הרכוז

83

84

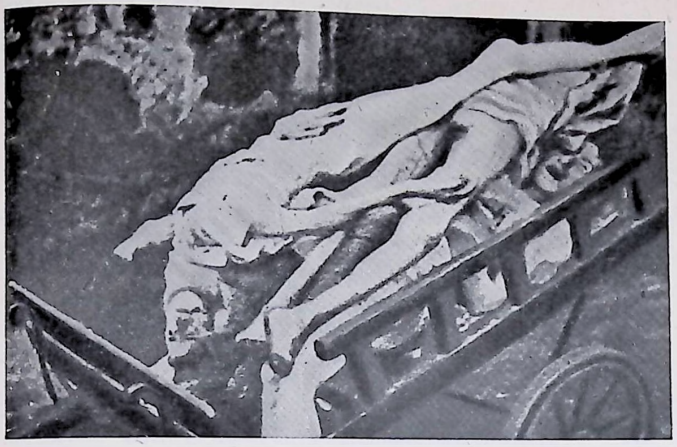
Głód i chłód.
Голод и холод.
Cold and Hunger.
La famine et le froid.
הונגער און קעלט
רעב וקור

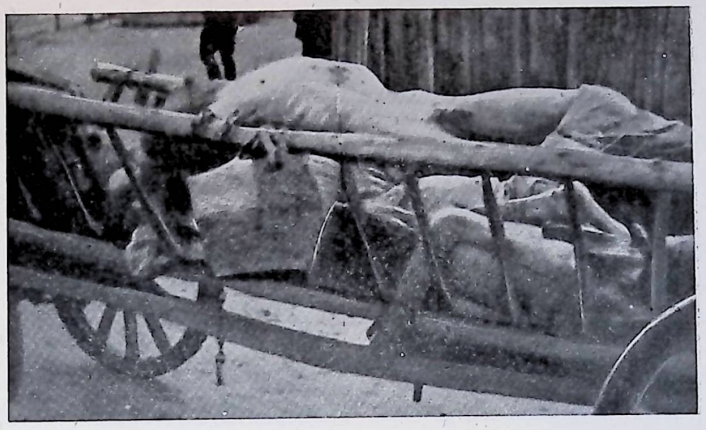
85

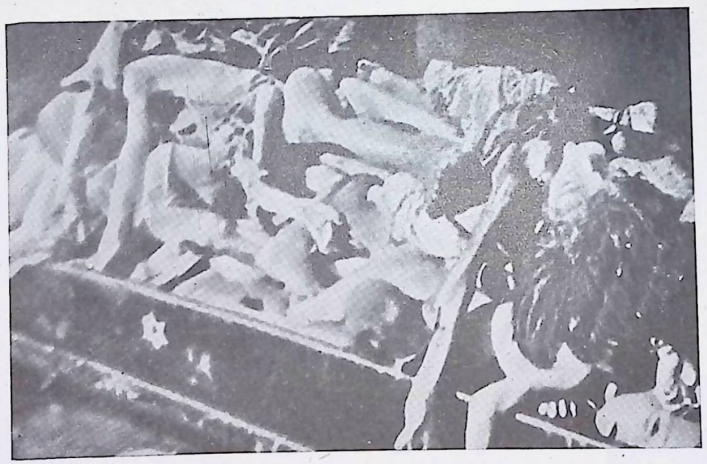
86

87

88

89

Ofiary głodu i nędzy w ghetcie warszawskim.

Жертвы голода и нужды в варшавском гетто.

Les victimes de la faim et de la misère.

Victims of hunger and misery in the Warsaw Ghetto.

קרבנות פון הונגער און נויט אין ווארשעווער געטא.

קרבנות רעב ושוני בגיטו הורשאי.

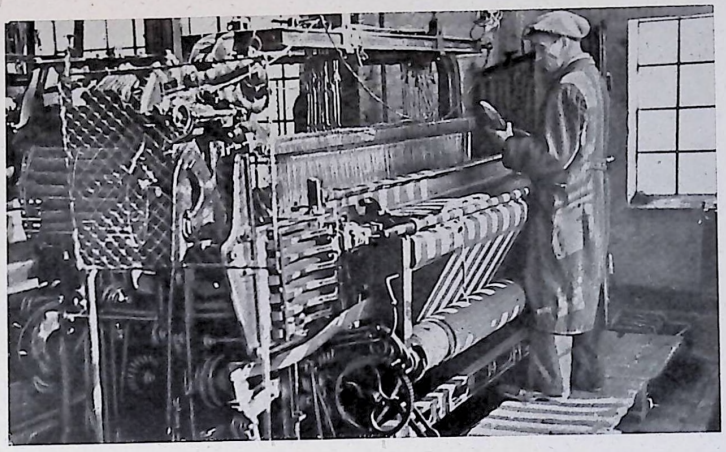
90

Fotomontaż: Galernicy naszych czasów.
Фотомонтаж — Рабы нашего времени.

Slaveworkers of Present Times.
Photo-montage: Les forcats de nos temps.

פאטאמאנטאזש — קאטאָרושנע אַרבעט
פוטומונטז' — עבודת-פרך

91 *92*

Niewolnicza praca Żydów.
Работа в неволе.

93

Slave-Labour of the Jews.
Les Juifs esclaves au travail.

שקלאַפן-אַרבעט פון יידן
עבודת-פרך של יהודים

94

Niewolnicza praca Żydów.
Работа в неволе.

95

Slave-Labour of the Jews.
Les Juifs — esclaves au travail.

שקלאפן-ארבעט פון יידן
עבודת-פרך של יהודים

96

97

98

Fotomontaż: Przybyli — odeszli...
(Przybyli do Ghetta — odeszli w nieznane.)
фотомонтаж — Пришли и утли...

They came and went away.
Photo-Montage: (Arrivés et partis.
Ils sont venus au Ghetto et partis.)

געקומען און אוועקגעגאַנגען... ווהין ?
באו והלכו.. לאן ?

99

„Łapanki".
Облавы.

100

The Germans hunting Jews.
La rafle aux Juifs.

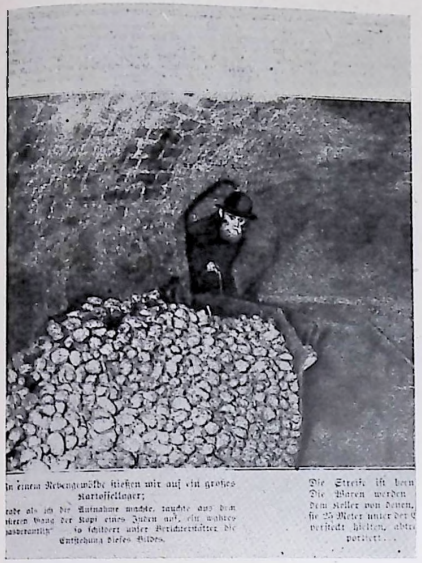
כאַפערס און געכאַפטע
החוטפים והחטופים

101

102

103

Pojmani w bunkrze.
Пойманные в бункре.
Jews Seized in their Hiding Places and Shelters.
Juifs saisis dans un abri.
געכאפטע אין בונקערס
נתפסו בבונקרים

104

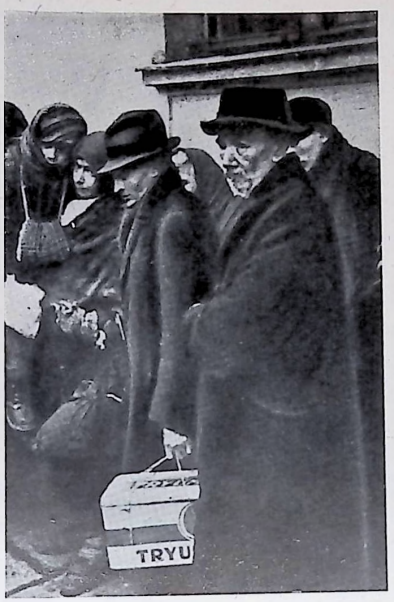

105

Kraków — Żydzi na „Sammelstelle".
(Zbieranie skazańców na zagładę.)

Краков — сборный пункт
Сбор обреченных на истребление.

Cracow — The Jews at the Gathering Place
(Destined for Extermination).

106

Cracovie: Les Juifs au dépôt central
(condamnés à l'extermination).

צו דער הריגה: די יידן אויף דער „זאמלשטעלע" אין קראקע
לקראת ההריגה: היהודים על „מגרש הרכוז" בקרקוב

107

108

109

Fotomontaż: Jak kamień w wodę przepadło 45.000 Żydów wysiedlonych z Ghetta.

Как камень в воду канули 45 000 выселенных из гетто евреев.

Photo-Montage: Where are they going? (45.000 Jews, exported from the Ghetto disappeared without any Trace).

Photo-Montage: Où sont-ils allés? 45000 déportés du Ghetto ont disparu sans laisser aucune trace.

פאטאמאנטאזש : וו׳ א שטיין אין וואסער זיינען פארפאלן געווארן 45.000 יידן אין געטא
פוטומונטז׳ ; כאבן צוללת במים כן אבדו 45.000 יהודים מגורשים מהגיטו

110

Wysiedlanie dzieci.
Выселение детей.
The Removal of Children.
La déportation des enfants.
יידישע קינדער אויף זייער לעצטן וועג
ילדי-ישראל בדרכם האחרונה

112

111

113

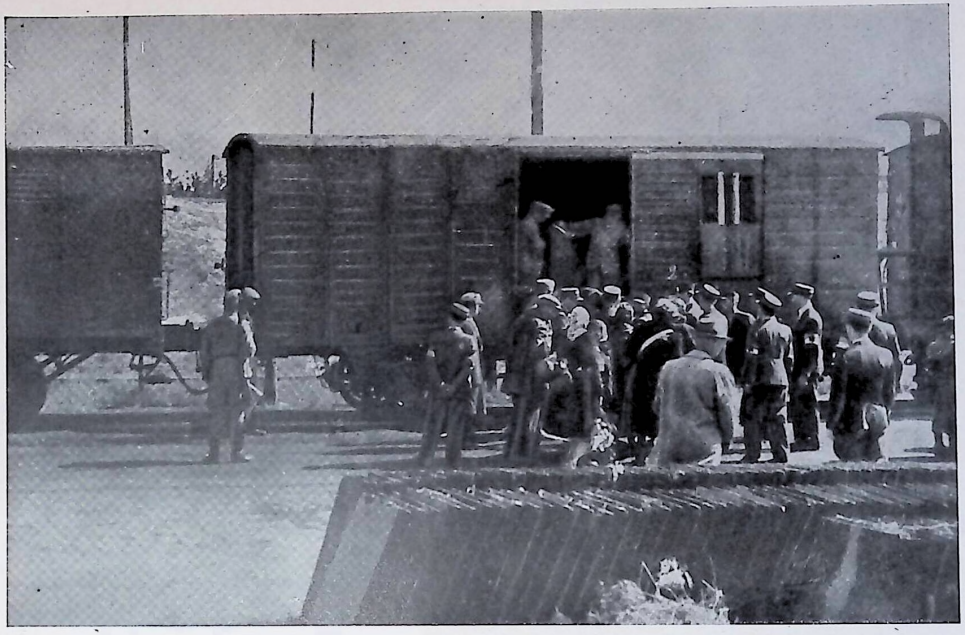
Wysiedlanie dorosłych i dzieci.
Выселение взрослых и детей.
The Adults and Children on their Last Journey.
La déportation des adultes et des enfants.
דערוואקסענע און קינדער אויף זייער לעצטן וועג
בוגרים וילדים בדרכם האחרונה

114

115

116

117

Łódź — Ostatnia podróż.
Лодзь — Последний путь.

Lodz — The Last Journey.
Lodz — Le dernier voyage.

דער לעצטער „וועג"
„הנסיעה" האחרונה

118

Łódź — Ostatnia podróż.
Последний путь.
Lodz — The Last Journey.
Lodz — Le dernier voyage.
דער לעצטער „וועג"
„הנסיעה" האחרונה

119

120

121

122

Włocławek — Ostatnia podróż.
Влоцлавек — Последний путь.
Włocławek — The Last Journey.

Włocławek — Le desnier voyage.
דער לעצטער „וועג"
„הנסיעה" האחרונה

123

Modżejów-Sosnowiec — Ostatnia podróż.
Моджеюв-Сосновец — Последний путь.

Modżejów-Sosnowiec — The Last Journey.
Modżejów-Sosnowiec — Le dernier voyage.

דער לעצטער „וועג"
„חנסיעה" האחרונה

124

125

126

127

Warszawa — Ostatnia podróż.
Варщава — Последний путь.
Warsaw — The Last Journey.

Varsovie — Le dernier voyage.
דער לעצטער „וועג"
„הנסיעה" האחרונה

128

129

Kraków — Ostatnia podróż.
Краков — Последний путь.
Cracow — The Last Journey.

130

Cracovie — Le dernier voyage.
דער לעצטער „ווע־
הנסיעה״ האחרונה„

Rzeszów — Ostatnia podróż.
Ржешов — Последний путь.
Rzeszów — The Last Journey.

131

Rzeszów—Le dernier voyage.
דער לעצטער „וועג"
הנסיעה" האחרונה„

132

133

134

135

136

Częstochowa — Ostatnia podróż.
Ченстохов — Последний путь.
Częstochowa — The Last Journey.

Częstochowa — Le dernier voyage.
דער לעצטער „וועג"
„הנסיעה" האחרונה

137

138

139

Ostatnia podróż.
Последний путь.
The Last Journey.

Le dernier voyage.
דער לעצטער „ווע
„הנסיעה" האחרונה

140

141

Rewizje.
Обыск.
Revisions

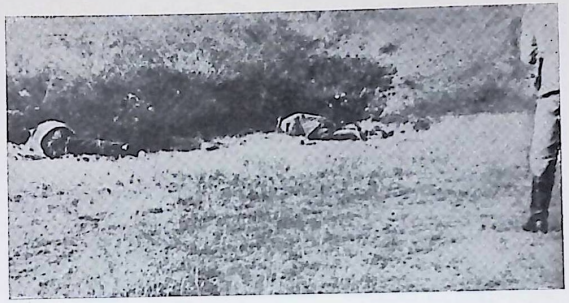
Une révision.
רעוויזיע
בדיקה

142

143

144

145

Trzy etapy.
Три этапа.
Three Phases.

Trois étàpes.

דריי עטאפן
שלש דרגות בדרך שאולה

146

Ładowanie trupów.
Погрузка трупов.

Loading of Corpses.
Chargement des cadavres.

פאַרלאָדן די טויטע
טעינת המומתים

147

Międzyrzec-Podlaski: — Ogólny widok ghetta przed „akcją".
Мендзыжец-Подляский: Общий вид гетто.
Międzyrzec-Podlaski: General View of the Ghetto.

Międzyrzec-Podlaski: Vue générale sur lé Ghetto.
אלגעמיינער בליק אויפן געטאָ פאר דער „אקציע"
נוף הגיטו לפני „האקציה"

148

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".

Мендзыжец- Подляский: „Акция" (резня).

Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).

מעוריטש — אן „אקציע"

מיזריץ — „אקציה"

149

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעזריטש — אן „אקציע"
מיזריץ' — „אקציה"

150

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעוריטש — אין „אקציע"
מיזריץ' — „אקציה"

151

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מיורזיץ — „אקציה"

152

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский; „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעוריטש — אין „אקציע"
מיזריץ' — „אקציה"

153

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעזריטש — אן „אקציע"
מיזריץ' — „אקציה"

154

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעוריטש — אַן „אַקציע"
מיוריץ' — „אקציה"

155

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעזריטש — אַן „אַקציע"
מיזריץ' — „אקציה"

156

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעזריטש — אן „אקציע"
מיזריץ' — „אקציה"

157

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעזריטש — אן „אקציע"
מיזריץ' — „אקציה"

158

Międzyrzec-Podlaski: — „Akcja".
Мендзыжец-Подляский: „Акция" (резня).
Międzyrzec-Podlaski: A Massacre („Action").

Międzyrzec-Podlaski: Une „Action" (massacre).
מעזריטש — אן „אקציע"
מיזריץ' — „אקציה"

159

Międzyrzec-Podlaski: Niemcy po „Akcji".
Мендзыжец-Подляский: Немцы после „акции".
Międzyrzec-Podlaski: Germans after the Massacre.

Międzyrzec-Podlaski: Les Allemands après le massacre.
מעזריטש — דייטשן נאָך דער „אַקציע".
מיזריץ' — הגרמנים אחרי „האקציה"

160

Grabież mienia pożydowskiego i rozbiórka Ghetta po akcji.
Грабеж еврейского имущества после акции.
Plundering of Jewish Goods left after an Expulsion.

161

Pillage des biens de Juifs après une expulsion.
דאָס רויבן יידיש פאַרמעגן נאָך דער אויסזידלונג
ביזת רכוש היהודים אחרי הגירוש

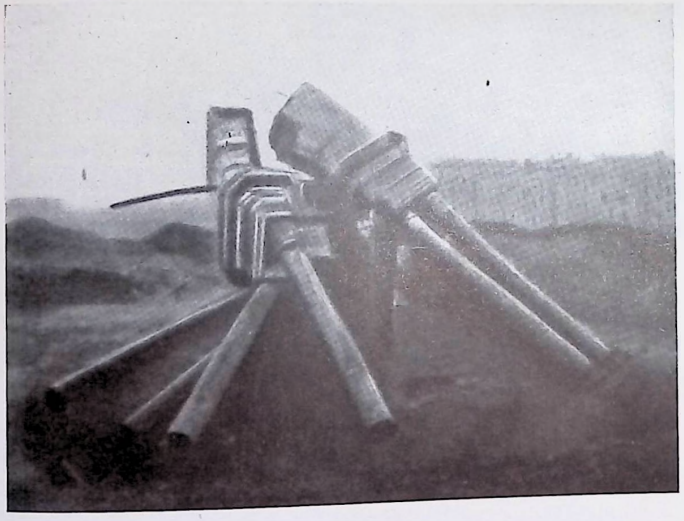
162

163

164

165

Zbezczeszczone świętości.
Поруганные еврейские святыни.
Sacrilegions Profanation of the Relics.

166

Profanation du Sanctuaire.
פאַרשוועכטע הייליקטימער
חלול הקודש

167

168

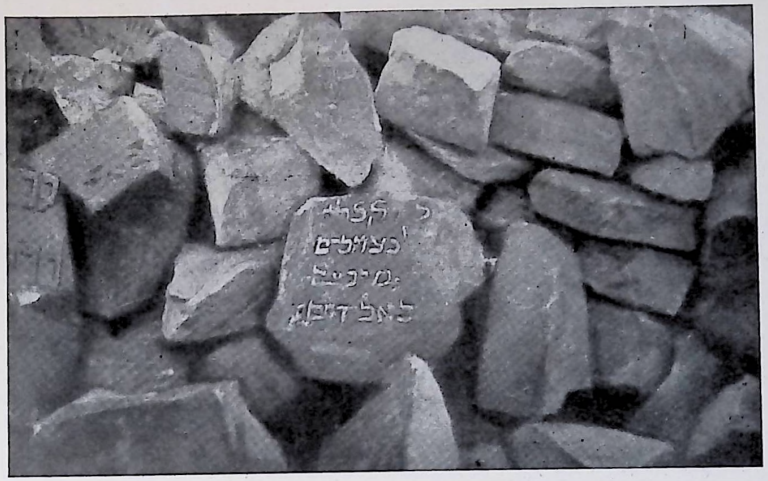
Synagoga w Warszawie na Tłomackiem przed i po zburzeniu.
Синагога в Варшаве на ул. Тломацке до и после разрушения ее немцами.
The Synagoge of Tłomackastreet before and after distroying (Warsaw).
Le Temple à Varsovie, rue Tłomacka avant et après la destruction.

די טלאָמאַצקער שול אין וואַרשע פאַר און נאָכן צעשטערן
בית-הכנסת ברחוב טלומצקה לפני ואחרי ההריסה

169

Zbezczeszczone świętości.
Поруганные еврейские святыни.

170

Sacrilegions Profanation of the Relics.
Profanation du Sanctuaire.

פאַרשוועכטע הייליקטימער
חלול הקודש

171

172

173

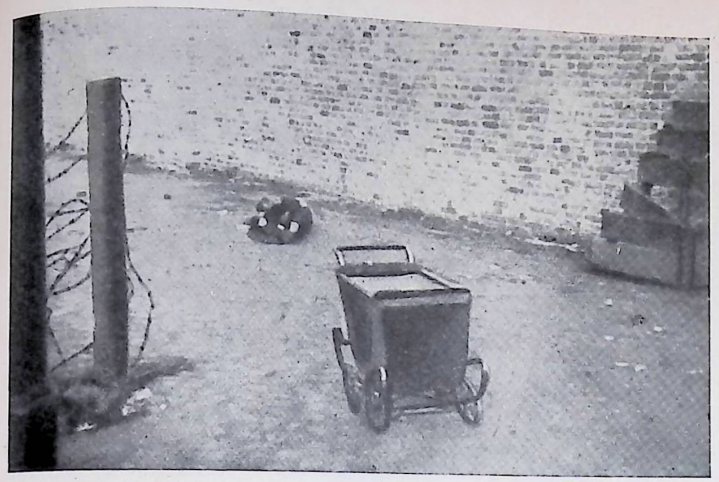
174

175

Po „akcji" w Warszawie.
После резни („акции") в Варшаве.
After a Massacre in Warsaw.

Après une „Action" (un massacre).
נאָך דער „אַקציע" אין וואַרשע
אחרי „האקציה" בורשה

176

177

Po „akcji" w Warszawie.
После резни („акции") в Варшаве.
After an "Action" (Massacre) in Warsaw.

178

Après une „Action" (un massacre).
נאָך דער „אַקציע" אין וואַרשע
אחרי „האקציה" בורשה

179

Po „akcji" w Warszawie.
После резни („акции") в Варшаве.

180

After an "Action" (Massacre) in Warsaw.
Après une „Action" (un massacre).

181

נאָך דער „אַקציע" אין וואַרשע
אחרי „האקציה" בורשה

182

183

184

185

Po „akcji" w Warszawie.
После резни („акции") в Варшаве.
After an "Action" (Massacre) in Warsaw.
Après une „Action" (un massacre).
נאָך דער „אַקציע" אין וואַרשע
אחרי „האקציה" בורשה

186

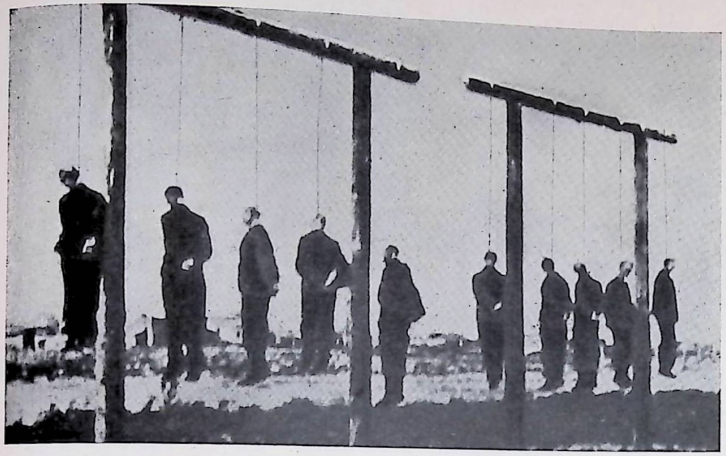
187

Egzekucja w Bochni.
Бохня — Экзекуция.
Execution in Bochnia.

188

Executions at Bochnia.
אַן עקזעקוציע אין באָכניע
אקזיקוציה בבוכניה

189

191

190

Egzekucje w Warszawie, Zduńskiej Woli i Łodzi.
Экзекуции в Варшаве, Здунской Воле и Лодзи.
Executions in Warsaw, Zdunska Wola, Lodz.
Exécutions à Varsovie, Zdunska Wola et Lodz.

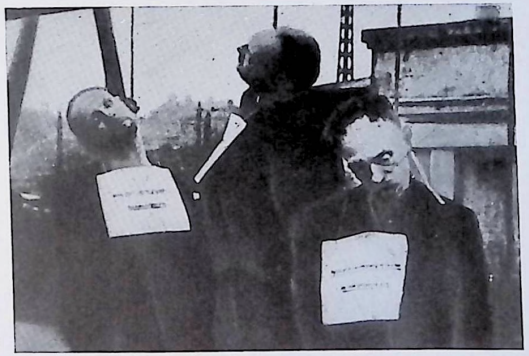
תליות: אין וואַרשע, זדונסקא-וואָליע און לאָדוש
תליות: בורשה, זדונסקא-וליה ולודז'

192

Exécutions: Juifs pendus à Lodz.
Exécutions: Juifs pendus à Wloclawek.
תליות אין לאדוש אין וולאצלאווק.
תליות בלודז׳ ובבלוצלוק.

Egzekucja: Powieszeni w Łodzi.
Egzekucja: Powieszeni we Włocławku.
Повешенные в Лодзи.
Повешенные во Влоцлавке.
Executions: Jews hanged in Lodz.
Execution: Jews hanged in Wloclawek.

193

194

Moment przed straceniem.
Перед экзекуцией.

A Moment before the Execution.
Un moment avant l'exécution.

די לעצטע מינוט פארן טויט
הרגע האחרון לפני המות

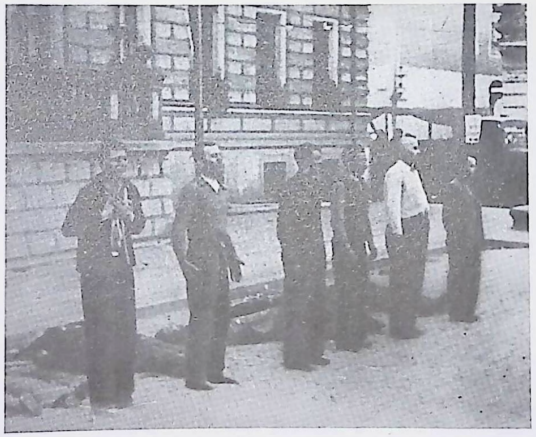
195

196

Moment przed straceniem.
Перед экзекуцией.

A Moment before the Execution.
Un moment avant l'exécution.

197

די לעצטע מינוט פאַרן טויט
הרגע האהרון לפני המות

198

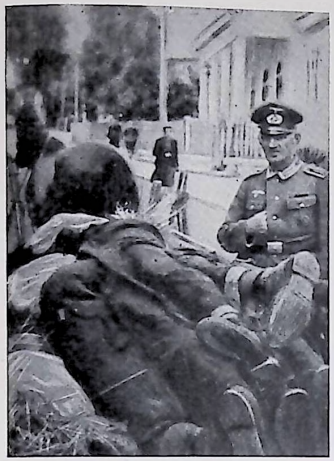
199

200

Sosnowiec: Masowe morderstwa Żydów.
Сосновец: Масовые убийства евреев.
Sosnowiec: The mass murders of Jews.

Sosnowiec: Les meurtres des Juifs en masse.
מאַסן מאָרדן אין סאָסנאָוויץ
הרג רב בסוסנוביץ

201

Masowe morderstwa Żydów.
Массовые убийства евреев.
The mass murders of Jews.
Les meurtres des Juifs en masse.
מאַסן-מאָרדן
הרג המונים

202

203

204

205

206

Ghetta płoną — Warszawa.
Гетто горит — Варшава.
The Ghettoes are burning — Warsaw.

207

L'incendie des Ghettos — Varsovie.
די ווארשעווער געטא אין בלוט, פייער אוּן רויך
הגיטו בורשה בדם ואש ותמרות עשן

208

Ghetta płoną — Włocławek.
Гетто горит — Влоцлавек.

209

The Getthoes are burning — Wloclawek.
L'incendie des Ghettos — Varsovie.

די געטאָ אין ווּלאָצלאָווּעק אין בלוט, פייער אין רויך
הגיטו בולוצלויק בדם ואש ותמרות עשן

210

211

212

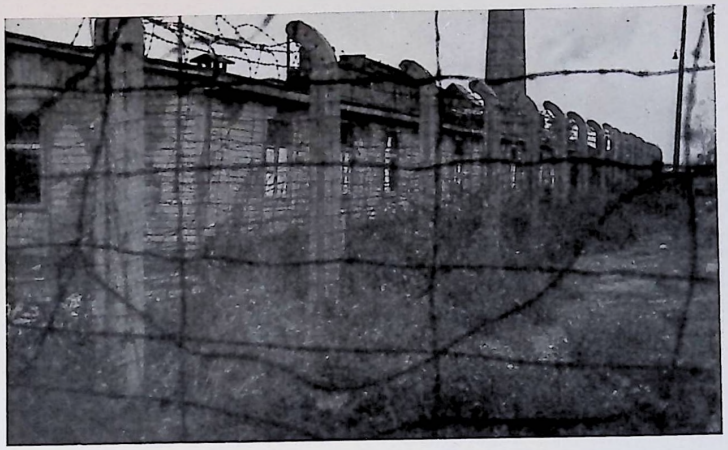
Strefa zakazana.
Запретная зона.

A forbidden Region.
Zône interdite.

פֿאַרבאָטענע זאָנע
חבל אסור לכניסה

213

214

215

Częstochowa „Hasag" obóz pracy

Ченстохова: „Гаск" концентрационный лагерь.

„Hasag" The Camp of forced Labour.

Częstochowa „Hasag", un camp de travail forcé.

„האסאג" — קאָנצענטראַציע- און אַרבעטס-לאָגער
אין טשענסטאָכאָוו

„הסג" — מחנה- הסגר ועבודה בצ'ינסטוכוב

Oświęcim — wymarsz do pracy.
Oświęcim — skatowana Żydówka.
Освенцим — Марш на работу,
Освснцим — избитая еврейка.
Oświęcim — The March to Slave Labour.
Oświęcim — A massacred Jewess.
Oświęcim — La marche au travail.
Oświęcim — Une Juive torturée.
אשוויענטשים — ארויסמארש צו דער ארבעט
אשוינצים — היציאה לעבודה
אשוויענטשים — יידישע פרויען געשוואלענע פון הונגער אין קעלט
אשוינצים — נשים יהודיות נפוחות מרעב ומהלומות

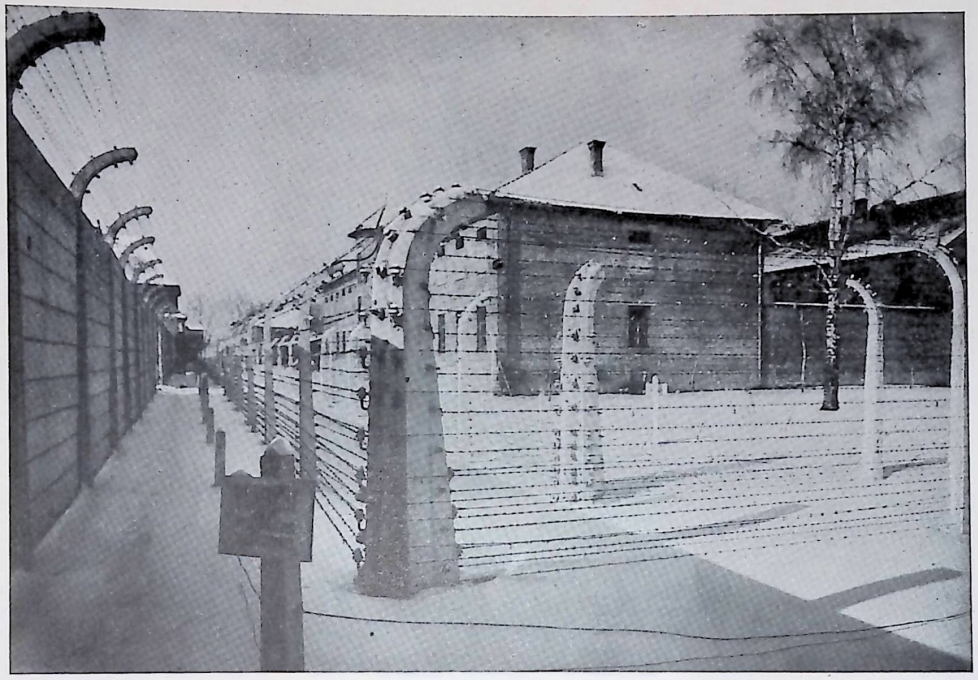
216

217

218

219

Oświęcim — Między drutami.
Освенцим. — За проволокой.

Oświęcim — Between the Barbed Wire Fence.
Oświęcim — Entre les fils barbelés.

צווישן די דראָטן
בין חוטי התיל

220

Oświęcim: „Efektenkammer", stosy obuwia i odzieży po zamordowanych
Освенцим. — Горы обуви и одежды оставшиеся после замученых.
Oświęcim: Heaps of Boots and Garments of the Murdered.

Oświęcim: Amas de chaussures et de vetements des victimes.
אָנגעלייגטע בערג פון שיך און קליידער פון די דערמאָרדעטע
תלי בגדים ונעלים של המומתים

221

Oświęcim: „Efektenkammer", stosy obuwia i odzieży po zamordowanych

Освенцим. — Горы обуви и одежды оставшиеся после замученых.

Oświęcim: Heaps of Boots and Garments of the Murdered.

Oświęcim: Amas de chaussures et des vêtements des victimes.

אָנגעלייגטע בערג פון שיך אוּן קלייַדער פון די דערמאָרדעטע
תלי בגדים ונעלים של המומתים

222

Oświęcim: Stosy okularów.
Очки оставшиеся после замученых.
Oświęcim: Heaps of Eye-Glasses of the Murdered.

Oświęcim: Un tas de lunettes, laissées par les victimes.
אָנגעלייגטע בערג פון בריל֯ן פון די דערמאָרדעטע
חלי משקפים של המומתים

223

Oświęcim: Żywe trupy po oswobodzeniu.
Живые трупы после освобождения.
Oświęcim: Living Corpses after the Liberation.
Oświęcim: Les cadavres vivants, après la délivrance.
נאָך דער באַפרייונג אין אָשוויענטשים
אחרי השחרור באושוינצים

225

224

Obozy śmierci — Treblinka i Majdanek.
Droga prowadząca do Treblinki.
Zasypywanie na rozkaz Niemców grobów masowych w Treblince.
Pochód na stracenie w Majdanku.

Лагери смерти. — Треблинка и Майданек.
Дорога в Треблинку
Массовые могилы в Треблинне.
Дорога к смерти в Майданеке.

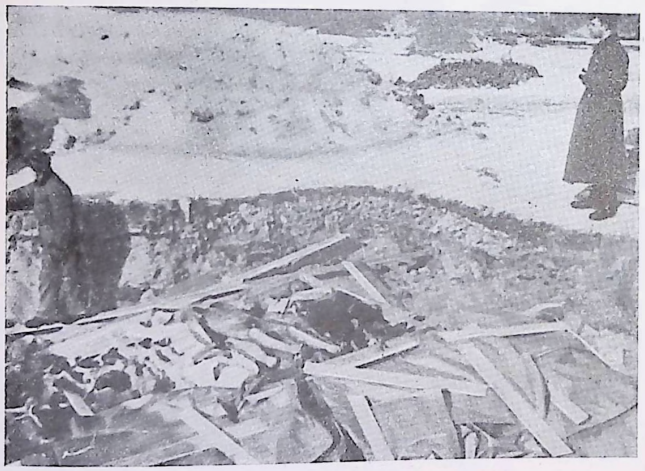
The Camps of Death — Treblinka and Majdanek.
The Road to Treblinka.
The Mass-graves in Treblinka.
The March to the place of Execution in Majdanek.

226

Les camps d'extermination — Treblinka et Majdanek.
Le chemin qui mène à Treblinka.
Les tombeaux collectifs à Treblinka.
Marche vers le lieu de l'exécution à Majdanek.

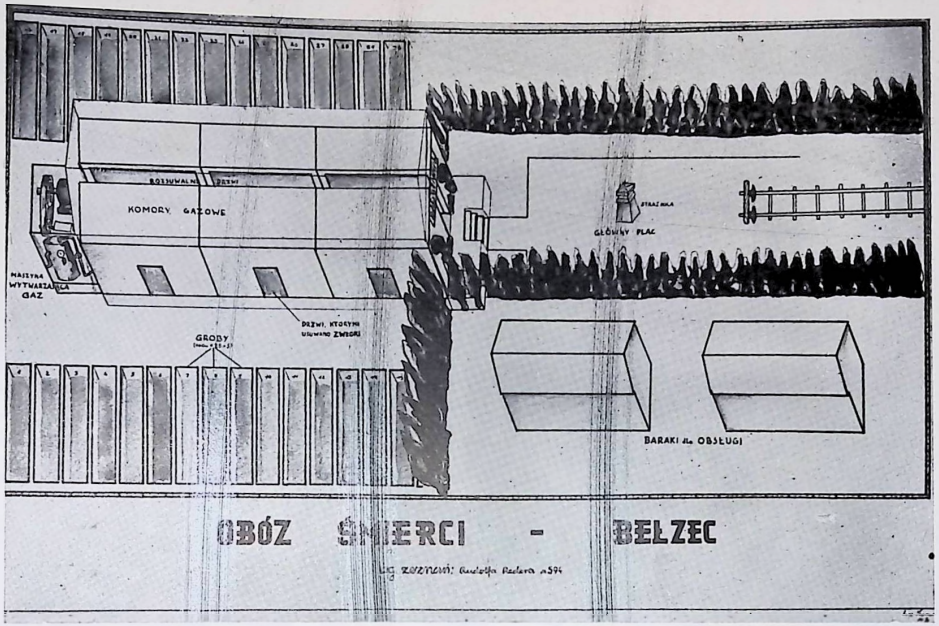
פאַרניכטונגס-לאַגערן: טרעבלינקע, מיידאַנעק:
די וועג, וואָס פירט קיין טרעבלינקע
מחנות-השמדה: טריבלינקה ומיידאנק:
הדרך המובילה לטריבלינקה
מאַסן-קברים אין טרעבלינקע
קבר-המונים בטריבלינקה
אין וועג צו דער פאַרניכטונג אין מיידאַנעק
בדרך לאבדון — במיידאנק

227

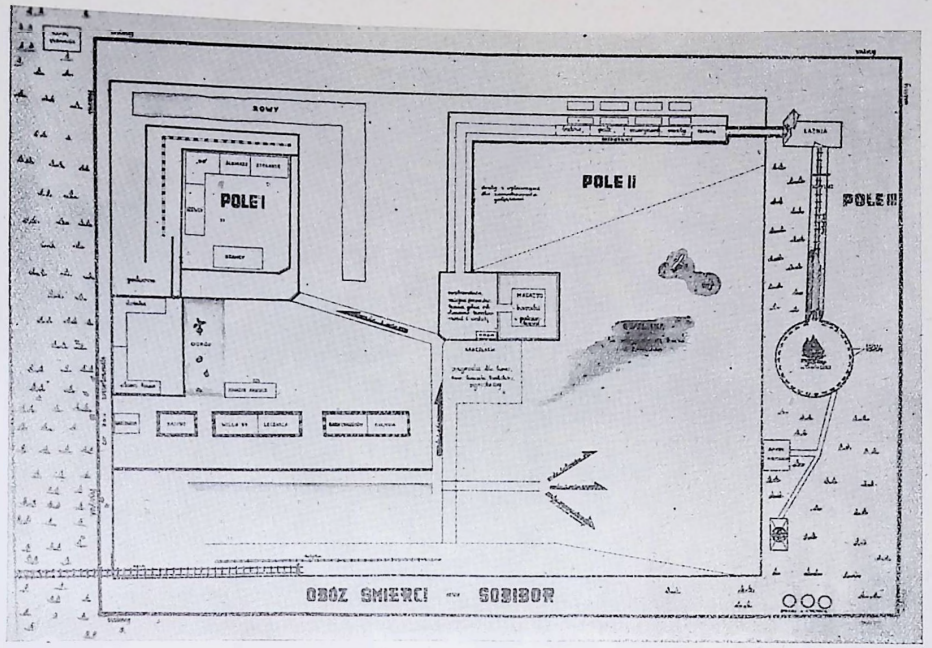
228

229

Próba rekonstrukcji obozu śmierci w Bełzcu.
Попытка реконструкции плана лагеря смерти в Белжце.
An Attempt of Reconstruction of the Camp of Death in Belzec.

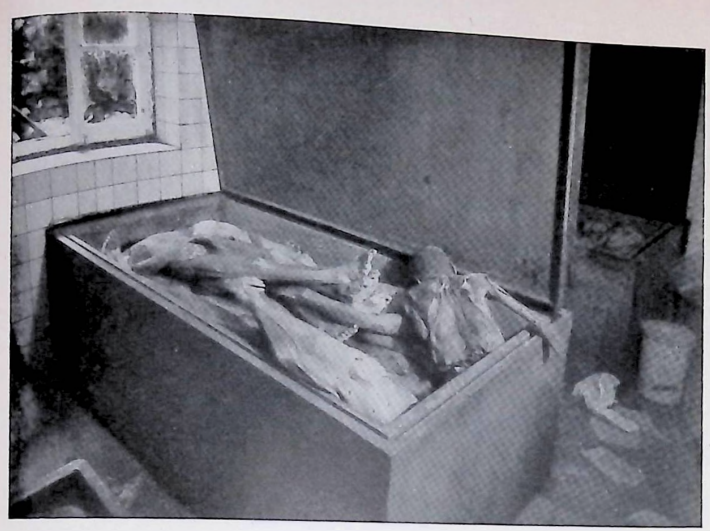
Un éssai de reconstruction du camp d'extermination à Belzec.
פרוו צו רעקאָנסטרוקטירן דעם פאַרניכטונגס-לאַגער אין בעלזעץ
נסיון ריקונסטרוקציה של מחנה-החשמדה בבילזן

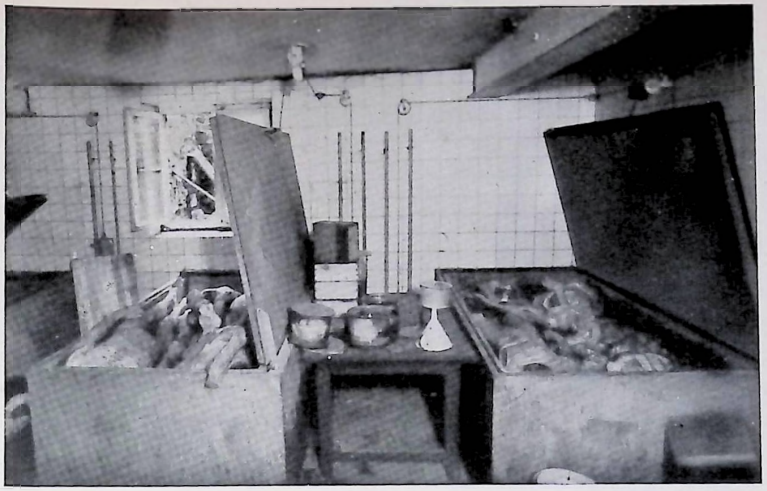
230

Próba rekonstrukcji obozu śmierci w Sobiborze.
Попытка реконструкции плана лагеря смерти в Собиборе.
An Attempt of Reconstruction of the Camp of Death in Sobibor.

Un éssai de reconstruction d'un camp d'extermination à Sobibor
פרוּוו צוּ רעקאָנסטרואירן דעם פאַרניכטונגס-לאָגער אין סאָביבאָר
נסיון ריקונסטרוקציה של מחנה ההשמדה בסוביבור

231

232

233

Urządzenia „fabryki" mydła z ciał ludzkich obok Gdańska.

Мыловаренный завод из человеческих тел возле Данцига.

The Inside-view of the „Soap-Factory" near Danzig where Soap was made out of Human Bodies.

L'intérieur d'une „fabrique de savon", fait des corps humains.

זייף-פאַבריק פון דערמאָרדעטע קערפערס ביי גדאַנסק
בית-חרושת לסבון מגופות המומתים ע"י גדנסק

234

La crémation des cadavres.
דאָס ברענען די קערפערס פון דערמאָרדעטע
בעור גופות המומתים

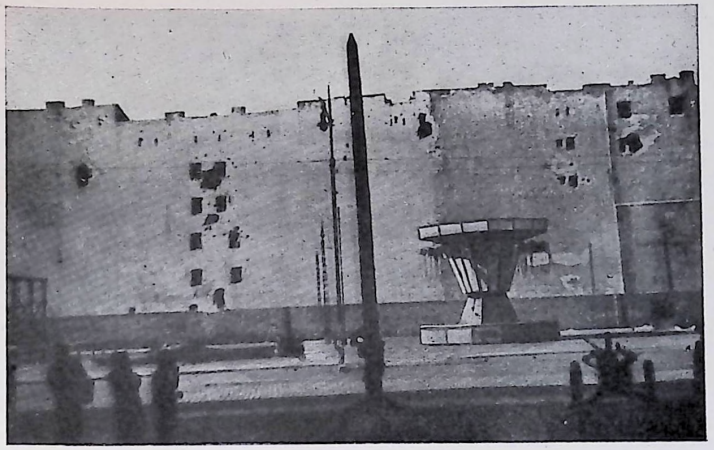
Palenie trupów.
Сжигание трупов.
Burning of the Corpses of the Victimes.

235

236

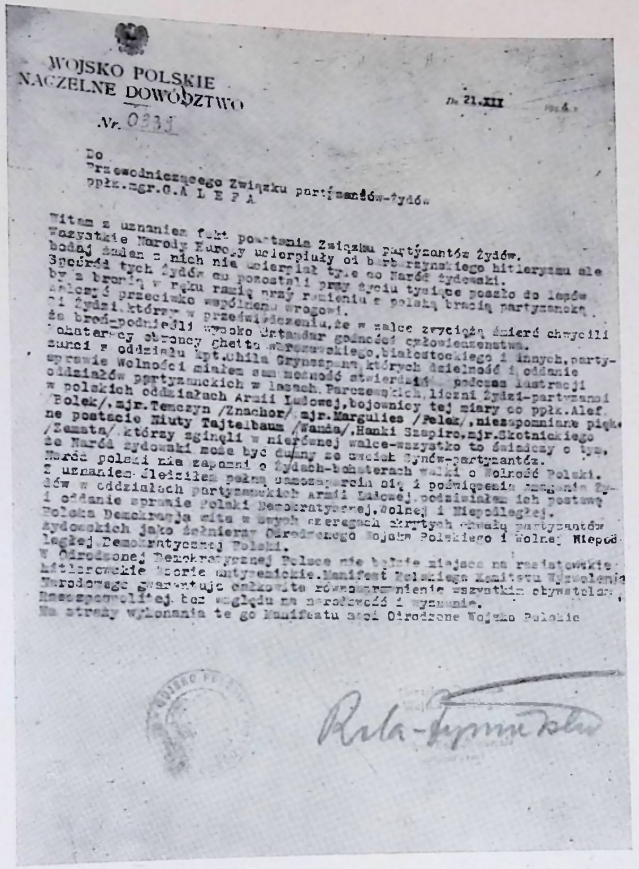

237

238

Atak Niemców na walczące ghetto warszawskie.
Немцы атакуют борющееся Варшавское гетто.
Germans attacking the fighting Warsaw Ghetto.
L'assaut allemand sur le Ghetto de Varsovie.
דאָס אייגנעמען פון קעמפנדן וואַרשעווער געטאָ
דורך די דייטשן
כבוש הגיטו הלוחם בורשה ע"י הגרמנים

WOJSKO POLSKIE
NACZELNE DOWÓDZTWO

Nr. 0334

Dn. 21.III

Do
Przewodniczącego Związku partyzantów-żydów
ppłk.mgr.C.A L E P A

Witam z uznaniem fakt powstania Związku partyzantów żydów.
Wszystkie Narody Europy ucierpiały od barbarzyństwa hitleryzmu ale
bodaj żaden z nich nie ucierpiał tyle co Naród żydowski.
Spośród tych żydów co pozostali przy życiu tysiące poszło do lasów
by z bronią w ręku ramią przy ramieniu z polską bracią partyzancką
walczyć przeciwko wspólnemu wrogowi.
Ci żydzi,którzy w przeświadczeniu,że w walce zwyciężą śmierć chwycili
za broń podejmowali wysoko bohaterskie zadanie całej ludzkości.
Bohaterscy obrońcy getta warszawskiego,białostockiego i innych,partyzanci
z oddziału kpt.Ochila Grynszpana,których działalność i oddanie
sprawie Wolności miałem sam możność stwierdzić podczas lustracji
oddziałów partyzanckich w lasach Parczewskich,liczni żydzi-partyzanci
w polskich oddziałach Armii Ludowej,bojownicy tej miary co ppłk.Alef
/Polek/.mjr.Temczyn /Znachor/,mjr.Margulies /Polak/,niezapomniane pułk.
ne postacie Mioty Tajtelbaum /Wanda/,Hanki Szapiro,mjr.Skotnickiego
/Zemsta/,którzy zginęli w nierównej walce-wszystko to świadczy o tym,
że Naród żydowski może być dumny ze swoich synów-partyzantów.
Naród polski nie zapomni o żydach-bohaterach walki o Wolność Polski.
Z uznaniem śledziłem pełną samoofiarności pracę ich i podniesienie znaczenia Ży-
dów w oddziałach partyzanckich Armii Ludowej,podziwiałem ich postawę
i oddanie sprawie Polski Demokratycznej,Wolnej i Niepodległej.
Polska Demokracja widzi w szeregach walczących partyzantów
żydowskich jako żołnierzy Odrodzonego Wojska Polskiego i Wolnej Niepod-
ległej Demokratycznej Polski.
W Odrodzonej Demokratycznej Polsce nie będzie miejsca na reakcyjne,
hitlerowskie teorie antysemickie.Manifest Polskiego Komitetu Wyzwolenia
Narodowego gwarantuje całkowite równouprawnienie wszystkim obywatelom,
bez względu na narodowość i wyznanie.
Na straży wykonania tego Manifestu stoi Odrodzone Wojsko Polskie

Rola-Żymierski

239

Fotokopia — uznanie zasług partyzantów żydowskich przez Marszałka Polski M. Rolę-Żymierskiego.

Маршал Польши М. Роля-Жимерский одобряет заслуги еврейских партизан.

A Photocopy — The Polish Marshall M. Rola-Żymierski appreciates the Services of Jewish Partisans.

Photo-Copie — Le Maréchal Polonais M. Rola-Żymierski apprécie le mérite des Partisans Juifs.

פאטאקאפיע פון אן אנערקענונגס-דאקומענט פאר יידישע
פארטיזאנער אין פוילן פון מארשאל ראלא-זשימירסקי.

פוטוקופיה של תעודת הכרה לפרטיזנים היהודים בפולין
מאת המצביא הראשי רולה-ז׳ימירסקי.

240

Z życia i walki partyzantów.
Из жизни и борьбы партизан.

The Life and Activity of Guerilla Detachments.
La vie et l'activité des partisans.

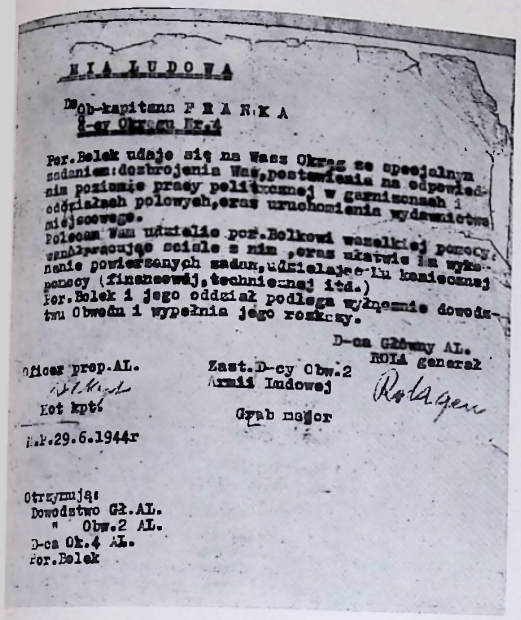
דאָס לעבן און אויפטוען פון די פּאַרטיזאַנער
חייהם ופעולהם של הפרטיזנים

241

242

ŁNIA LUDOWA

Do Ob-kapitana F R A N K A
D-cy Okręgu Lu.

Por.Bolek udaje się na Wasz Okręg ze specjalnym zadaniem:dozbrojenia Was,postawienia na odpowiednim poziomie pracy politycznej w garnizonach i oddziałach polowych,oraz uruchomienia wydawnictwa miejscowego.
Polecam Wam udzielić por.Bolkowi wszelkiej pomocy, współpracując ściśle z nim ,oraz ułatwić mu wykonanie powierzonych zadań,udzielając mu każdej wymaganej pomocy (finansowej,technicznej itd.)
Por.Bolek i jego oddział podlega wyłącznie dowództwu Obwodu i wypełnia jego rozkazy.

D-ca Głównej AL.
ROLA generał

Zast.D-cy Obw.2 Armii Ludowej
Grab major

Oficer prop.AL.
Kpt.

Kot kpt.

Dn.29.6.1944r

Otrzymują:
Dowództwo Gł.AL.
" Obw.2 AL.
D-ca Ok.4 AL.
Por.Bolek

243

245

244

Z życia i walki partyzantów.
Из жизни и борьбы партизан.
The Life and Activity of Guerilla Detachments.
La vie et l'activité des partisans.
דאָס לעבן און אויפטוען פון די פּאַרטיזאַנער
חייהם ופעולתם של הפרטיזנים

246

Fotomontaż — przetrwamy.
Фотомонтаж — Вытерпим.

Photomontage — we shall survive.
Photo-Montage — „Nous survivrons!"

פאטאמאנטאזש: — מיר וועלן אריבערלעבן...
פוטומונטז': עוד לא אבדה תקותנו...

247

248

249

Uroczystość złożenia na cmentarzu żydowskim zbezczeszczonych przedmiotów kultu religijnego.

Торжественное погребение на еврейском кладбище поруганных предметов еврейского культа.

The Ceremony of Burying the Profanated Objects of Religious Worship on the Jewish Cemetery.

La cérémonie d'enterrement au cimetière juif des objects religieux, profanés par les Allemands.

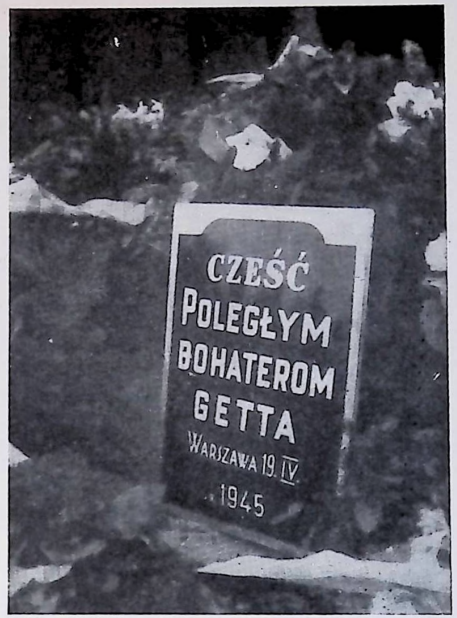
פייערלעכע קבורה פון גענעדעטע כלי-קודש
טכס הטמנת כלי-קודש מחוללים

250

251

252

U symbolicznego grobu powstańców getta warszawskiego.
Возле символической могилы борцов варшавского гетто.
At the symbolic grave of conspirations of Warsaw ghetto.
Auprès du tombeau symbolique des insurgés du ghetto de Varsovie.

ביים סימבאָלישן קבר פון וואַרשעווער אויפשטענדעי
ע״י הקבר הסמלי של מתקוממי הגיטו הורשאי

Objaśnienia do materiału fotograficznego

Str. 1.

1. Typowa prowokacja niemiecka. Zdjęcie z „Der Feldzug in Polen". Wydanie oficjalne niemieckiego sztabu generalnego z przedmową generała marszałka polnego Waltera von Brauchitscha.

Str. 2.

2. Szydzenie z modlących się Żydów, wypędzonych z domu modlitwy.
3. Widowisko aranżowane przez Niemców. Żyd ubrany w tałes klęczy nad drugim Żydem i bije go kułakami. Reszta Żydów zmuszona jest przyglądać się temu w obliczu rozbawionych tym widokiem Niemców.
4. Obcinanie pejsów przez Niemców.

Str. 3.

5. Maltretowanie klęczących Żydów. SS-man von Mallotke — kierownik wydziału dla spraw żydowskich — maltretuje pejczem Żydów przed ich straceniem. Zdjęcie pochodzi z Tarnowa.
6. Obcinanie brody. Dwóch Niemców z sadystyczną zaciętością ścina Żydowi brodę.
7. „Wyścigi" na placu Rynkowym. Niemcy zmusili Żydów do urządzania „wyścigów" tego rodzaju. Zdjęcie pochodzi z Mińska-Mazowieckiego.

Str. 4.

8. Pobity przez Niemca. Po skatowaniu i skrwawieniu swej ofiary Niemiec przypatruje się „błogim" skutkom swej roboty.
9. Inny rodzaj tortur, strzyżenie i golenie. Niemcy przypatrują się i pomagają w strzyżeniu i goleniu Żyda, zadawając mu przy tym dotkliwe ciosy.
10. Pozowanie pod przymusem. Niemcy zmuszali Żydów do zajmowania rozmaitych pozycji celem dokonywania zdjęć fotograficznych. Zdjęcie pochodzi z Łodzi.

Str. 5.

11. Białystok — Ścinanie brody i pejsów przez Niemców.
12. Mielec — Ścinanie brody i pejsów przez Niemców.
13. Inny sposób ścinania brody i pejsów. (Zdjęcie pochodzi z Archiwum Sądu Specjalnego, ze zbiorów sędziego śledczego do spraw Chełmna — S. Bednarza.

Str. 6.

14. Mała Dąbrówka koło Sosnowca. — Oszpeceni Żydzi jako siła pociągowa. Niemcy wygolili Żydom pasma włosów na głowie, szpecąc ich w ten sposób.
15. Mała Dąbrówka koło Sosnowca — Żyd katowany w czasie pracy.
16. Przymusowe przypatrywanie się egzekucji. W tej pozycji — ręce założone na karku, wzrok skierowany na skazańców — musieli Żydzi często w obozach i ghettach przypatrywać się publicznym egzekucjom swych braci.

Str. 7.

17, 18, 19 i 20. Mała Dąbrówka koło Sosnowca — Gimnastyka pod obstrzałem. Codziennie Żydzi byli zmuszani do wykonywania ćwiczeń gimnastycznych w obecności SS-manów i policji, przy czym z tyłu był umieszczony karabin maszynowy i SS-man strzelał do każdego, kto nieprawidłowo wykonywał ćwiczenia. Po takich ćwiczeniach zwykle pozostawało na placu kilka lub kilkanaście trupów.

Str. 8.

21. Warszawa — Propaganda antyżydowska. Na ulicach Warszawy i innych miast były rozlepiane afisze, przedstawiające Żyda, który rozbija mur, symbolizujący jedność świata.
22. Warszawa — Propaganda antyżydowska. Afisze, przedstawiające Żyda, siedzącego na polu zasianym trupami z napisem: „kto rządzi Sowietami? — Żydzi, Żydzi i jeszcze raz Żydzi!"
23. Lublin — Propaganda połączona z publicznym wyszydzaniem Żydów. Ulicami Lublina przejeżdżał w pierwszym roku okupacji śmieciarski wóz, na którym siedział Żyd w stroju rabina, po obu jego stronach Żydzi z miotłami jako asysta. Napis na plakacie „Wir wollten den Krieg den wir auch bezahlen".

Str. 9.

24. Zarządzenie o przymusowym opuszczeniu przez Żydów mieszkań, sklepów i innych zabudowań. Zabrania się przy tym samowolnego zajmowania wyżej wymienionych mieszkań przez nieżydów pod karą śmierci. Dębica, dnia 9. 3. 1942 r. Podpisane: der Kreishauptmann Schlüter.

25. Zarządzenie o zakazie opuszczenia mieszkań przez Żydów w ghetcie łódzkim począwszy od godz. 17-tej dnia 5-go września 1942 r. aż do odwołania. „Allgemeine Gehsperre" podpisane przez Ch. Rumkowskiego — prezesa Judenratu w m. Łodzi.

26. Zarządzenie o obowiązku noszenia przez Żydów i Żydówki, począwszy od 12-go roku życia, na piersiach i plecach żółtych okrągłych łat o średnicy conajmniej 10 cm. Łomża 4-go lipca 1941 r. Podpisane: Krüger — Major i Komendant Polowy.

Str. 10.

27. Ogłoszenie o zakazie zatrudniania Żydów przez urzędy, przedsiębiorstwa, instytucje, obozy pracy i osoby prywatne począwszy od 1. 12. 1942 r. Sokołów, dnia 10 listopada 1941 r. Podpisane: der Kreishauptmann in Sokolow Gramss.

28. Ogłoszenie o zakazie wchodzenia na teren byłego ghetta Reichsdeutsch'om i nieniemcom umundurowanym lub cywilnym. Sokołów, 22. września 1942 r. Podpisane: der Kreishauptmann in Sokolow — Gramss.

29. General Gouvernement — Amt des Chefs des Distrikts Warschau, Abteilung Gesundheitswesen und Gesundheitliche Volkspflege. Do Kreishauptmann'a Sokołów-Węgrów. Zajęcie dotychczasowych mieszkań żydowskich przez Volksdeutsch'ów lub Polaków powinno nastąpić tylko po uprzednim przeprowadzeniu dezynfekcji. Warszawa, dnia 13. grudnia 1940 r. Podpisane: Leiter der Abteilung dr Lambrecht.

Str. 11.

30. Fotomontaż „Ghetto". — Na zdjęciu przedstawiona tragedia narodu, zamkniętego za drutami kolczastymi. Widoczne są obrazki niewolniczej pracy, wysiedlenia, śmierci. Fotomontaż został zestawiony w ghetcie łódzkim przez opozycyjną grupę żydowską.

Str. 12.

31. U bram ghetta włocławskiego. Na zdjęciu budka strażnicza i „wacha" niemiecka, strzegąca wejścia do ghetta.

Str. 13.

32, 33. U bram ghetta łódzkiego. Na zdjęciach widoczne ogrodzenie z drutu kolczastego oraz napisy zabraniające wstępu do dzielnicy żydowskiej.

34. Most łączący obie strony ghetta łódzkiego (ulica Zgierska). Między jednym i drugim ogrodzeniem z drutu kolczastego znajduje się tzw. strona „aryjska", wstęp na którą był Żydom wzbroniony.

Str. 14.

35. U bram ghetta warszawskiego. Brama prowadząca do ghetta warszawskiego od strony ulicy Żelaznej, kwiecień 1941 r.

36. Brama prowadząca do ghetta warszawskiego od ulicy Nalewki, luty 1941 r.

37. Brama prowadząca do ghetta warszawskiego od ulicy Solnej, listopad 1940 r.

Str. 15.

38, 39, 40. Izolacja Żydów. Drut kolczasty i mury oddzielały Żydów zamkniętych w ghetcie od reszty świata (Warszawa).

Str. 16.

41, 42, 43. Żydzi z okolicznych miast i miasteczek udają się pod eskortą Niemców do ghetta warszawskiego.

Str. 17.

44, 45, 46. Żydzi z okolicznych miast i miasteczek udają się pod eskortą Niemców do ghetta krakowskiego.

Str. 18.

47, 48. Przesiedlenie Żydów do ghetta w Warszawie.

Str. 19.

49, 50. Przesiedlenie Żydów do ghetta w Łodzi.

Str. 20.

51, 52, 53. Przesiedlenie Żydów do ghetta w Krakowie. (Zdjęcie ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Krakowie.)

Str. 21.

54, 55, 56. Przesiedlenie Żydów do ghetta w Grodnie.

Str. 22.

57, 58, 59, 60. Przesiedlenie Żydów do ghetta w Kutnie.

Str. 23.

61. Białystok — Zamknięcie ghetta ogrodzeniem z drutu kolczastego.

62. Żychlin — Ghetto pod gołym niebem.

63. Kutno — Ghetto pod gołym niebem. Na zdjęciu dziewczyna żydowska, zmuszona przez Niemców do pozowania na tle ghetta.

Str. 24.

64, 65, 66. Środki lokomocji w ghetcie warszawskim. Tramwaje specjalne dla Żydów w ghetcie tzw. „Konhelerki" i riksze. (Od nazwy przedsiębiorców Kohna i Hellera.)

Str. 25.

67, 68, 69. Podwórza w ghetcie krakowskim. Zapadłe domki i zaniedbane podwórka, gdzie porozrzucany jest dobytek pokoleń.

Str. 26.

70. Międzyrzec Podlaski. Jedyna studnia dla 5 000 Żydów, zamkniętych w ghetcie.

71. Międzyrzec Podlaski. Splądrowane mieszkanie żydowskie po „akcji". Widoczny schron zrobiony w podłodze oraz rozrzucone w nieładzie przedmioty domowego użytku.

72. Łódź. Śpiewak uliczny w ghetcie w otoczeniu przygodnych słuchaczy.

Str. 27.

73. Fotomontaż. „Chleb." Na zdjęciu widoczna aptekarska waga, na której waży się chleb. Z drugiej strony wygłodzony człowiek, który chciwie zajada kęs chleba. U dołu Żydzi ustawieni w kolejce w oczekiwaniu na przydział chleba. Zdjęcie pochodzi z ghetta łódzkiego, zestawione przez opozycyjną grupę żydowską.

Str. 28.

74. Łódź. Zabawa dzieci przed budynkiem szkoły religijnej (cheder). Zdjęcie pochodzi z pierwszego okresu okupacji.

75. Łódź. Wygłodzone dzieci oczekują w kolejce na przydział kawałka chleba.

76. Łódź. Małe sierotki zarabiające handlem na życie.

Str. 29.

77. Śmierć głodowa dziecka. Do takiego stanu wycieńczenia zostało doprowadzone dziecko żydowskie w ghetcie warszawskim.

78. Wygłodzony chłopczyk chciwie zajada kawałek chleba.
Zdjęcie z ghetta łódzkiego.

79. Wynędzniała i wygłodzona matka z dwojgiem dzieci na progu domu w Warszawie.

Str. 30.

80. Warszawa. Śmierć głodowa była tak częstym zjawiskiem, że przechodziło się obok ofiar głodu i nędzy obojętnie, mówiąc przy tym „dziś ty — jutro ja". Na zdjęciu trup dziecka na ulicy a obok przechodnie nie zwracający nań uwagi.

81. Łódź — Rozpacz dziecka po utracie rodziców w czasie akcji w maju 1942 r.

82. Łódź — Jednoroczne dziecko żydowskie, które uratowało się z obozu śmierci w Oświęcimiu. Na ręku widać wytatuowany numer obozowy. Nr 25141. Dziecko to żyje obecnie w Łodzi.

83. Łódź — Dzieci jako siła pociągowa przy wożeniu beczek z nieczystościami.

Str. 31.

84. Kraków — Stary, zmarznięty Żyd zbiera kawałki drzewa, by mieć czym zapalić w mieszkaniu. Zdjęcie ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Krakowie.

85. Łódź — Wygłodzony człowiek w ghetcie.

86. Kraków — Ofiara głodu i chłodu na ulicach ghetta. (Zdjęcie ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Krakowie.)

Str. 32.

87, 88, 89. Warszawa — Ofiary głodu i nędzy w ghetcie. W ghetcie warszawskim setki ludzi umierało dziennie z głodu, nędzy i chorób epidemicznych. Na zdjęciach pokłosie „naturalnej" śmierci Żydów jednego dnia w ghetcie, w 1942 r.

Str. 33.

90. Fotomontaż — Galernicy naszych czasów. Niewolnicza praca Żydów w ghetcie łódzkim. Fotomontaż sporządzony przez opozycyjną grupę Żydów w ghetcie łódzkim.

Str. 34.

91. Łódź — Praca Żydów w warsztacie krawieckim w ghetcie.

92. Łódź — Praca Żydów we fabryce produkującej „pasiaki" dla obozowców.

93. Częstochowa — Praca Żydów przy melioracji rzek czyli tzw. „Wasserwirtschaft".

Str. 35.

94. Kraków — Praca Żydów przy wyładowaniu węgla na ulicach miasta. (Zdjęcie ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Krakowie.)

95. Kraków — Praca kobiet i dzieci przy zgarnianiu śniegu. (Zdjęcie ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Krakowie.)

96. Kraków — Praca starych Żydów pod nadzorem policji. (Zdjęcie ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Krakowie.)

97. Łódź — Niewolnicza praca fekalistów.

Str. 36.

98. Fotomontaż — „Przybyli — odeszli..." Na zdjęciu widzimy Żydów przybywających do ghetta łódzkiego i odchodzących... w nieznane...

Str. 37.

99. Niemcy otaczają o świcie ghetto celem przeprowadzenia akcji.
100. Bytom — Żyd wyprowadzony z bunkru idzie z podniesionymi do góry rękoma na „akcję".
101. Bochnia — „Łapanki" na placu rynkowym. Grupa Niemców otacza schwytanych Żydów.
102. Warszawa — Żyd złapany na ulicy i prowadzony przez dwóch Niemców.

Str. 38.

103, 104, 105. Pojmani w bunkrze. Celem ratowania się przed łapankami do obozów śmierci, obozów pracy, „akcjami" itp., Żydzi budowali w podziemiach schrony, bunkry, w których ukrywali się. Niektórym udało się w takich bunkrach przebyć miesiące a nawet przetrwać w nich do końca okupacji.

Str. 39.

106, 107, 108. Kraków — Żydzi na „Sammelstelle". Był to plac, gdzie zbierano schwytanych Żydów przed wywiezieniem do obozów śmierci lub przed straceniem na miejscu.

Str. 40.

109. Fotomontaż — „Jak kamień w wodę przepadło 45000 wysiedlonych z ghetta". Na zdjęciu widzimy dorosłych i dzieci idących na wysiedlenie. Fotomontaż pochodzi z ghetta łódzkiego.

Str. 41.

110. Łódź — Dzieci domu sierot idą wraz z wychowawcami na wysiedlenie.
111, 112. Kraków — Dzieci żydowskie w Krakowie udają się na stację kolejową, gdzie są ładowane do wagonów i wysyłane na stracenie.

Str. 42.

113, 114. Wysiedlenie. Na zdjęciu widzimy dorosłych i dzieci przed wyjazdem na stracenie. Zdjęcie pochodzi z Krakowa.
115. Łódź — Dorośli i dzieci przed wyjazdem na stracenie.

Str. 43.

116, 117. Łódź — Ostatnia podróż. Żydzi ładowani do wagonów na stracenie.

Str. 44.

118, 119. Łódź — Ostatnia podróż. Chorych ładowano na fury, auta i transportowano do wagonów.

Str. 45.

120. Włocławek — Ostatnia podróż. Finał ghetta włocławskiego. Ładowanie ostatnich transportów na ciężarówki celem odstawienia ich do obozu śmierci w Chełmnie.
121. Włocławek — Rabin gminy włocławskiej przed udaniem się do obozu śmierci w Chełmnie.
122. Włocławek — Ostatni wysiedleńcy w oczekiwaniu swej kolejki przed udaniem się do obozu śmierci w Chełmnie.

Str. 46.

123. Modrzejów 1942 r. Przewóz Żydów z „Sammelstelle" do wagonów na stację celem wysiedlenia.
124. Sosnowiec — Chorych i dzieci z miejscowego sierocińca transportowano wozami do wagonów i stąd na śmierć do Oświęcimia.

Str. 47.

125. Warszawa — Niemcy dozorują ładowanie Żydów do wagonów celem wysłania ich do obozów śmierci. „Umschlagplatz" — lipiec—sierpień 1942 r.
126. Warszawa — „Umschlagplatz", ul. Stawki — lipiec—sierpień 1942 r. Bat, jako nieodstępne godło „kultury" niemieckiej, panuje wszechwładnie w czasie wysiedlenia.
127. Warszawa — „Umschlagplatz", ul. Stawki — lipiec—sierpień 1942 r. Ładowanie Żydów do wagonów w celu wysiedlenia.

Str. 48.

128, 129, 130. Wysiedlenie Żydów z Krakowa. (Zdjęcia pochodzą ze zbiorów Archiwum Miejskiego w Krakowie.) Żydzi pod eskortą niemiecką przybywają na dworzec kolejowy, gdzie ładują ich do wagonów towarowych i wysyłają na stracenie do obozów śmierci.

Str. 49.

131, 132, 133. Rzeszów — Żydzi udają się pod eskortą niemiecką w ostatnią podróż.

Str. 50.

134, 135, 136. Częstochowa — Żydzi udają się pod eskortą policji niemieckiej, polskiej policji grantowej i milicji żydowskiej na stację kolejową, skąd wysyłani są do obozów zagłady.

Str. 51.

137, 138, 139. Lublin — marzec 1941 r. Było to w pierwszym okresie zanim odbywały się „oficjalne" wysiedlenia. Na zarządzenie Kreis-

hauptmanna urządzono Żydom „kawał", a mianowicie: zgromadzono na placu rynkowym Żydów, skąd rozesłano ich furami w różnych kierunkach. W oddaleniu kilkunastu lub kilkudziesięciu km puszczano Żydów samopas. „Zabawa" ta kosztowała ludność żydowską miasta Lublina wiele ofiar.

138. Mielec — Wysiedlenie Żydów.

139. Grodno — Finał ghetta. Ostatni Żydzi udają się na stracenie. Odtąd miasto jest „Judenfrei".

Str. 52.

140, 141, 142. Rewizje. Oto są metody przeprowadzania rewizji u kobiet i mężczyzn żydowskich. W pogoni za złotem i skarbami żydowskimi Niemcy zapominali o kardynalnych zasadach poszanowania wobec kobiet. Zdjęcie 142 przedstawia kobietę żydowską, u której znaleziono banknoty ukryte w obcasie.

Str. 53.

143, 144, 145. Wolsztyn. Trzy etapy. Pierwszy — moment przed egzekucją, drugi — po egzekucji, trzeci — grzebanie trupów.

Str. 54.

146. Ładowanie trupów. Zdjęcie ilustruje przysłowiową akuratność Niemców. Gestapowiec z ołówkiem w ręku rejestruje liczbę załadowanych trupów.

Zdjęcia 147—159 ilustrują przebieg „akcji" w Międzyrzeczu Podlaskim, która się odbyła 26. maja 1943 r. „Akcją" kierował „Hauptmann der Schutzpolizei" — Gnade.

Str. 55.

147. Ogólny widok ghetta przed „akcją". (Na zdjęciu widoczne są druty okalające ghetto w Międzyrzeczu.)

Str. 56.

148. Żydzi zgromadzeni na rynku przed magistratem.

Str. 57.

149. Przygotowania do wymarszu. Na zdjęciu widoczny gęsty kordon dokoła Żydów utworzony przez Niemców. Widoczny również ustawiony karabin maszynowy.

Str. 58.

150. Pierwszy etap marszu — na rynku.

Str. 59.

151. Pochód przed zabudowaniami administracji dóbr hr. Potockiego. Na zdjęciu widoczna żandarmeria niemiecka, milicjant żydowski i przodownik polskiej policji granatowej — Babicz.

Str. 60.

152. Pochód na szosie radzymińskiej.

Str. 61.

153. Pochód przed mostem przy ul. Lubelskiej.

Str. 62.

154. Na miejscu stracenia — „na piaskach" — przed rewizją.

Str. 63.

155. Przed barakiem, na szosie radzymińskiej — rewizja kobiet.

Str. 64.

156. Przed barakiem, na szosie radzymińskiej — rewizja kobiet.

Str. 65.

157. Żydówka-garbuska, ofiara drwin i szyderstw Niemców. (Z prawej strony leutnant żandarmerii Seifert, z lewej Hauptmann der Schutzpolizei Gnade).

Str. 66.

158. Żydówka zasłania rękoma obnażone piersi w czasie rewizji. (Z prawej strony leutnant Seifert. Z boku widzimy również chleby i inne rzeczy odebrane skazańcom).

Str. 67.

159. Grupa Niemców, która przeprowadziła „akcję". Chełpią się zdobyczami znalezionymi w chlebach. W jednym rewolwer, w drugim kosztowności. (W samym środku w kepi z daszkiem żandarm Franz Bauer — najgorszy oprawca przezwany przez Żydów „der Szleger mytn hynt", później odkomenderowany do obozu śmierci w Majdanku).

Str. 68.

160. Warszawa — ghetto po „akcji".

161, 162. Lublin-Wieniawa, dzielnica zamieszkała przez Żydów. Grabież ruchomości po wysiedleniu Żydów oraz rozbiórka dzielnicy.

163. Kielce — grabież mienia żydowskiego po wysiedleniu Żydów.

Str. 69.

164. Ruiny zniszczonej przez Niemców synagogi w Łodzi przy ul. Wolborskiej.

165. Ruiny słynnej synagogi „Maharszala" w Lublinie.

166. Ruiny synagogi, spalonej przez Niemców w Białymstoku.

Str. 70.

167, 168. Warszawa — Synagoga na Tłomackiem przed i po zburzeniu przez Niemców.

Str. 71.

169, 172. Zrujnowany cmentarz żydowski służy jako miejsce dla wypasania bydła. Białystok.

170, 171. Rozbite nagrobki cmentarne służą do brukowania ulic. Zdjęcia pochodzą z Kutna.

Str. 72.

Warszawa — po „akcji".

173. Trup żydowski z rozprutym brzuchem.

174. Trupy żydowskie poszarpane przez psy.

175. Trupy kobiet żydowskich w polu, obok Warszawy.

Str. 73.

176, 177, 178. Warszawa — trupy dzieci i dorosłych na ulicach ghetta po „hulance" SS-manów i oddziałów łotewskich.

Str. 74, 75.

Zdjęcia od 179—185 włącznie przedstawiają stosy trupów na cmentarzu żydowskim w Warszawie — po „akcji".

Str. 76.

186. Żydzi prowadzeni na miejsce kaźni. Bochnia.

187. Niemiecki pluton egzekucyjny strzela do ustawionych ofiar żydowskich. Bochnia.

188. Przed grzebaniem trupów odbywa się na rozkaz Niemców i pod ich okiem ściąganie odzieży i obuwia. Bochnia.

Str. 77.

189. Powieszeni w Warszawie.

190. Powieszone kobiety i mężczyźni w Łodzi.

191. Powieszeni w Zduńskiej Woli.

Str. 78.

192. Łódź — Żydzi powieszeni na Bałuckim Rynku.

193. Włocławek — powieszeni Żydzi.

Str. 79.

194. Moment przed straceniem. Żyd po wykopaniu sobie mogiły stoi nad grobem w momencie, gdy Niemcy biorą go na cel. Zdjęcie pochodzi z Łodzi.

Str. 80.

195, 196. Śniadowo, pow. Łomża. Likwidacja tamtejszego ghetta. Żydzi rozebrani do naga, otoczeni Niemcami i tajną policją niemiecką w oczekiwaniu śmierci. Zdjęcie 196 przedstawia Żydów stojących nad wykopanym grobem przed rozstrzelaniem.

197. Moment przed rozstrzelaniem.

Str. 81.

198, 199, 200. Sosnowiec — Masowe morderstwa Żydów. Stosy trupów po „akcji".

Str. 82.

201. Katowice — Trupy masowo pomordowanych Żydów.

202. Międzyrzec Podlaski — Na cmentarzu żydowskim po „akcji" 26 września 1942 r.

203. Łódź — Po masowej masakrze.

204. Kielce — Trupy masowo pomordowanych Żydów.

Str. 83.

205, 206, 207. Warszawa — Ghetto w płomieniach. Kwiecień, maj 1943 r.

Str. 84.

208, 209, 210, 211. Włocławek — Po wysiedleniu Żydów Niemcy podpalili ghetto, z zadowoleniem przypatrują się szatańskiemu dziełu swoich rąk.

Str. 85.

212. Warszawa — „Strefa zakazana". Ogłoszenie o zakazie wstępu na teren byłego ghetta bez specjalnej przepustki pod karą śmierci. Przepustki wystawione przed 23 kwietnia 1943 r. straciły swą moc. Warszawa, dnia 23 kwietnia 1943 roku. Podpisane: dowódca SS i policji w okręgu warszawskim — Stroop, dowódca brygady SS i gen. brygady.

Str. 86.

213, 214, 215. Częstochowa: „Hasag" — Obóz koncentracyjny dla Żydów. Na zdjęciu baraki, słupy i druty kolczaste, otaczające obóz.

Str. 87.

216. Oświęcim — wymarsz do pracy. Obozowcy ubrani w „pasiaki" udają się na miejsce katorgi. 217, 218. Oświęcim — Skatowana i spuchnięta z głodu i bicia Żydówka.

Str. 88.

219. Oświęcim — Między drutami. Podwójne druty kolczaste o wysokim napięciu elektrycznym otaczały obóz.

Str. 89, 90.

220, 221. Oświęcim — Stosy obuwia i odzieży po zamordowanych.

Str. 91.

222. Oświęcim — Stosy okularów, „spuścizna" po zamordowanych.

Str. 92.

223, 224, 225. Oświęcim — Żywe trupy. 223 i 224 jedna i ta sama osoba NN. — Żydówka z Polski, ofiara głodu i pracy cudem ocalona dzięki oswobodzeniu przez Czerwoną Armię i Wojska Polskiego. Zdjęcie zrobione bezpośrednio po wyzwoleniu. Zdjęcie nr 225 pochodzi z tego samego okresu. NN. — Żydówka z Amsterdamu ur. 9. 11. 1908 r.

Str. 93.

226. Droga prowadząca do Treblinki.
227. Zasypywanie masowych grobów w Treblince na rozkaz Niemców.
228. Majdanek — Pochód na stracenie.

Str. 94.

229. Próba rekonstrukcji planu obozu śmierci w Bełżcu. (Archiwum Centralnej Żydowskiej Komisji Historycznej.)

Str. 95.

230. Próba rekonstrukcji planu obozu śmierci w Sobiborze. (Archiwum Centralnej Żydowskiej Komisji Historycznej.)

Str. 96.

231, 232, 233. Urządzenia wewnętrzne fabryki mydła z ciał ludzkich we Wrzeszczu (Langfuhr) obok Gdańska.

Str. 97.

234, 235. Palenie trupów. Pod koniec swych rządów Niemcy, chcąc zatrzeć ślady swoich zbrodni, palili ofiary swoje na stosach, kładąc na przemian warstwę drzewa i warstwę ludzi.

Str. 98.

236, 237, 238. Warszawa — Atak Niemców na walczące ghetto. (Zdjęcie 237 przedstawia ulicę Bonifraterską, widoczne są tyły domów broniącego się ghetta oraz działko wytoczone dla walki z Żydami). Zdjęcie 238 przedstawia działo wtoczone na pozycję bojową dla walki z Żydami. Zdjęcia pochodzą z okresu powstania w ghetcie warszawskim. Kwiecień 1943 r.

Str. 99.

239. List Marszałka Polski Michała Roli-Żymierskiego do przewodniczącego Związku Partyzantów Żydowskich ppłk. mgr. G. Alefa. Uznanie zasług partyzantki żydowskiej w walce z faszyzmem.

Str. 100.

240, 241, 242. Grupa partyzantów żydowskich.
241. Obrazek z życia partyzantów w lesie.
242. Praca oddziałów partyzanckich w chwilach wolnych od zajęć bojowych.

Str. 101.

243. Specjalne poruczenie porucznikowi Bolkowi (G. Alef) od głównego dowódcy Armii Ludowej generała Roli.
244. Grupa partyzantów żydowskich przy wydawaniu nielegalnej gazety.
245. Partyzant Szwarc, pseudonim „Janek", z grupy partyzanckiej kpt. Chila Grinszpana pełni straż przed ważnym obiektem wojskowym.

Str. 102.

246. Fotomontaż — „Przetrwamy!" — zestawiony w ghecie łódzkim.

Str. 103.

247, 248, 249. Uroczystość pochowania na cmentarzu żydowskim w Łodzi przedmiotów kultu religijnego do grobów, przeznaczonych przez Niemców dla ostatnich 800 Żydów — mieszkańców ghetta łódzkiego, którzy dzięki błyskawicznemu uderzeniu Armii Czerwonej zostali ocaleni. Przemawia adw. B. Weisskopf (248).

Str. 104.

250, 251, 252. Fragmenty uroczystości odsłonięcia symbolicznego grobu bohaterów ghetta warszawskiego, 19. IV. 1945 r. Przemawiają: Dr E. Sommerstein (250), Icchak Cukierman („Antek"), jeden z przywódców powstania warszawskiego (251). Kamień pamiątkowy (252).

Explanatory notes to the photographs

Page 1.

1. Typical German provocation. Picture from „Der Feldzug in Polen". Official publication of the German General Staff with introduction by Gen. Field Marshall Walter von Brauchitsch.

Page 2.

2. Praying Jews, expulsed from their prayer-house, are an object of derision.

3. Sight, staged by the Germans. A Jew, clothed in a „Tales" is kneeling over another Jew and beating him with his fists. Other Jews are contrived to be spectators of this sight, in presence of the Germans, greatly amused by it.

4. Cutting off side-curls of the Jews by the Germans.

Page 3.

5. Kneeling Jews, illtreated by Germans. The SS-Man von Mallotke, Chief of the Section for Jewish Affairs, horsewhips them before the execution. The picture comes from Tarnow.

6. Cutting of beards. Two Germans with sadistic enjoyment cut off a Jew's beard.

7. "Races" on the Market-Place. Germans contrived Jews to run such "races". The picture comes from Minsk-Mazowiecki.

Page 4.

8. Beaten by a German. After ill-treating and beating, till blood flows, the German is looking at his victim, and at the "excellent" results of his work.

9. Another kind of torture, shaving heads and beards. Germans observe and help in shaving a Jew, beating a Jew, beating him painfully at the same time.

10. Posturing under compulsion. The Germans compelled the Jews to take different attitudes, in order to take photographs. This picture comes from Lodz.

Page 5.

11. Białystok. Cutting of Beards and Side-curls of the Jews by the Germans.

12. Mielec — Cutting off beards and side-curls of the Jews by the Germans.

13. Another method of cutting off beards and side-curls. This picture is from the collection of the archiv of the Special Court of Justice from the acts of judge for the Chełmno affair Mr. S. Bednarz.

Page 6.

14. Mała Dąbrówka, by Sosnowiec. Disfigured Jews as means of traction. Germans shaved stripes of hair on the heads of the Jews, thus disfiguring them.

15. Mała Dąbrówka, by Sosnowiec, A Jew ill-treated during work.

16. Compulsory witnesses to an execution. In such an attitude, hands crossed behind their heads, the eyes turned towards the condemned victims, Jews were often compelled in camps and Ghetto'es to witness the public executions of their brethren.

Page 7.

17, 18, 19 and 20. Mała Dąbrówka, by Sosnowiec. Gymnastics under shots. Jews were compelled to make gymnastics every day under supervision of SS-Men and policemen — a machine gun being placed behind them. An SS-Man was shooting at anyone, who did not make the exercises satisfactorily. After such gymnastics, more then a dozen dead were left on the place every day.

Page 8.

21. Warsaw. Anti-Jewish propaganda. Posters were exhibited in the streets of Warsav and other towns, representing a Jew who breaks a wall, symbolizing the world-unity.

22. Warsaw — Anti-Jewish propaganda. Posters, representing a Jew, who sits on a field, strewn with corpses, with legend "Who rules in the Soviets? Jews, Jews and once more Jews!"

23. Lublin. Propaganda with public putting the Jews to derision. During the first year of the occupation, a rubbish-cart, on which sat a Jew in Rabbinic garb was exhibited in the street. The cart was surrounded by a group of Jews, with buroms in their hands. Inscription on the poster: „Wir wollten den Krieg, den wir auch bezahlen".

Page 9.

24. Order, concerning the expulsion of Jews from lodgings, shops and other buildings. Unauthorized occupying of such lodgings by not-Jews

is thereby also forbidden, under capital punishment. Dębica, the 9. 3. 1942. (Signed) Kreishauptmann Schlüter.

25. Order, forbidding Jews to leave their lodgings in the Ghetto in Łódź, from the 5-th of September 1942, 17 o'clock, until revocation. „Allgemeine Gehsperre"; signed by Ch. Rumkowski Chairman of the „Judenrat" in Łódź.

26. Order, concerning the obligation of wearing by Jews and Jewesses, to begin with 12 years of age, yellow patches on breast and back, of a round shape, with a diameter of at least 10 cm. Łomża, the 4-th of July 1941 (Signed) Krüger, Major and Field Commander.

Page 10.

27. Order forbidding employing Jewish workers in offices, undertakings, institutions, work-camps and by private persons, from the 1-st. XII. 1942. Sokołów, 10-th of November 1941 (Signed) der Kreishauptmann in Sokołów Gramss.

28. Order, forbidding entrance on the territory of the former Ghetto to the Reichsdeutsch, and to the not-Germans, either in uniforms, or civilians. Sokołów, 22-nd of September 1942. (Signed.) Der Kreishauptmann in Sokołów — Gramss.

29. General-Gouvernement. — Amt des Chefs des Districkts Warschau, Abteilung Gesundheitswesen und Gesundheitliche Volkspflege. To the Kreishauptmann in Sokołów-Węgrów. The heretofore Jewish lodgings may be occupied by Volksdeutsche or by Poles *only* after having carried through their disinfection. Warsaw, 13-th of December 1940. Signed: Leiter der Abteilung Dr. Albrecht Lambrecht.

Page 11.

30. The „Ghetto"-photo-montage. The picture represents the tragedy of a nation, enclosed within barbed-wire fences. We see pictures of slave-work, of "transmigrations", of deaths. The pictures were collected in the Ghetto of Łódź by a group of Jewish oppositionists.

Page 12.

31. At the door of the Ghetto in Włocławek. We see on the picture the guard-house and the German „Wache" guarding the entrance to the Ghetto.

Page 13.

32, 33. At the entrance of the Ghetto in Łódź. We see on the pictures the barbed-wire fence and the inscriptions, forbidding the entrance to the Jewish district.

34. A bridge, uniting the two sides of the Ghetto in Łódź. (Zgierska-Street). Between the two barbed-wire fences is the so-called "Aryan" district, where entrance is forbidden to the Jews.

Page 14.

35. At the entrance of the Warsaw Ghetto. Door, leading to the Warsaw Ghetto in the Żelazna-Street, April 1941.

36. Door, leading to the Warsaw Ghetto from the Nalewki-Street, February 1941.

37. Door, leading to the Warsaw Ghetto from the Solna-Street. (this door was afterwards liquidated). November 1940.

Page 15.

38, 39, 40. Isolation of the Jews. Barbed wires and walls, isolating the Jews, imprisoned in the Ghetto from the remain in world. Warsaw.

Page 16.

41, 42, 43. Jews from the surrounding larger and smaller towns are compelled to transmigrate to the Warsaw Ghetto under the escort of the Germans.

Page 17.

44, 45, 46. Jews from the surrounding larger and smaller towns are compulsorily transmigrating under escort of the Germans to the Cracow Ghetto.

Page 18.

47, 48. Compulsory transmigration of the Jews to the Warsaw Ghetto.

Page 19.

49, 50. Compulsory transmigration of Jews to the Ghetto in Łódź.

Page 20.

51, 52, 53. Jews wandering towards the Ghetto in Cracow. A picture from the collection of the municipal archiv in Cracow.

Page 21.

54, 55, 56. Jews wandering towards the Ghetto in Grodno.

Page 22.

57, 58, 59, 60. Jews wandering towards the Ghetto in Kutno.

Page 23.

61. Białystok. Ghetto enclosed by a barbed-wire fence.

62. Żychlin. A roofless Ghetto.
63. Kutno — A roofless Ghetto. On the picture a Jewish girl, compelled by the Germans to stand for the picture, on the Ghetto background.

Page 24.
64, 65, 66. Transport means in the Warsaw Ghetto. Special and exclusive trams for Jews, "Konhellerki", so-called from the name of the untertaking of Kohn and Heller, and rikshaws.

Page 25.
67, 68, 69. Courtyards in the Cracow Ghetto. Ramshackle little houses and untidy courtyards, where the possessions of many generations are thrown about.

Page 26.
70. Międzyrzec Podlaski. Only one well for 5.000 Jews, imprisoned in the Ghetto.
71. Międzyrzec Podlaski. Jewish lodging, plundered after the „Aktion". A hiding place, arranged under the floor is to be seen, as well as household goods thrown about in disorder.
72. Łódź — A street-singer in the Ghetto surrounded by occasional hearers.

Page 27.
73. Bread — Photo-montage. We see on the picture druggist-scales, on which bread is weighed. From the other side, a hungry man, greedily devouring a piece of bread. Below Jews in a "queue", waiting for bread distribution. The pictures come from the Ghetto in Łódź.

Page 28.
74. Łódź. Innocent amusements of children before the building of a religious school (Cheder). The photograph was taken in 1939.
75. Hungry children, waiting in a "queue" for the distribution of bread.
76. Little orphans winning their bread as street-sellers.

Page 29.
77. A child, dead of famine. Jewish children were brought to such a state of exhaustion in the Warsaw Ghetto.
78. A famished boy greedily devours a piece of bread. Picture from the Ghetto in Łódź.
79. A famished and exhausted mother with two children on the threshold of a house in Warsaw. The degree of emaciation to which famine has brought this family is a cnaracteristic feature of that period.

Page 30.
80. Warsaw. Death out of famine was a frequent event and people crossed with horror the victimes of famine and misery, saying: "the same thing awaits me next day". The picture represents the corpse of a famished child. The passers — by do not pay any attention to this sight.
81. Łódź. Despair of a child after the loss of its parents during the „Aktion" in May 1942.
82. A one-year old Jewish child who was saved in the death camp of Oświęcim (Auschwitz). We see on its arm the campnumber, tattowed by the Germans. This child is now living in Łódź, its name is...
83. Łódź. Children as means of transport dragging casks with sewage.

Page 31.
84. Cracow. An old, frost-bitten Jew gathers bits of wood to heat his lodging. (Picture from the collection of the City Archives in Cracow).
85. Łódź. A famished man in the Ghetto.
86. Cracow. Victims of cold and famine in the streets of the Ghetto. (Picture from the collection of the City Archives in Cracow).

Page 32.
87, 88, 89. Warsaw. Victims of cold and famine in the Ghetto. Thousands of people died daily in the Warsaw Ghetto out of hunger, misery and epidemic diseases. The picture represents the daily output of "natural" death of the Jews during one day in the Ghetto in 1942.

Page 33.
90. Galley-slaves of our times. (Photo-montage). Slave-work of the Jews in the Ghetto of Łódź.

Page 34.
91. Łódź. Work of our times. (Photo-montage). Slave-work of the Jews in the Ghetto of Łódź.
92. Łódź. Work of the Jews in a factory, producing "stripedstuff" for concentration-camp garments.
93. Częstochowa. Jews at work at the regulation of a river, so-called „Wasserwirtschaft".

Page 35.
94. Cracow. Jews at work, loading off coal on the streets in Cracow (Picture from the collection of the City Archives in Cracow.)
95. Cracow — Women and children at work, sweeping snow. (Picture from the collection of the City Archives in Cracow).

96. Cracow. Old Jews at work, under the supervision of the police. (Picture from the collection of the City Archives in Cracow).
97. Slave-work of the sewer-workers.
97. Slave-work of the sewer-workers.

Page 36.
98. "They came... they went"... (photo-montage). We see Jews coming to the Ghetto, and then leaving... for an unknown destiny.

Page 37.
99. The Germans surround the Ghetto on day-break, in order to carry on an „Aktion".
100. A Jew, led out of a hiding-place („Bunker") with arms raised, during the „Aktion".
101. Bochnia. "Men-hunting" on the Market-Place. A group of Germans surrounds the captured Jews.
102. Warsaw. A Jew, captured in the street and escorted by 2 Germans.

Page 38.
103, 104, 105. Captured in a „Bunker". In order to save their lives against man-hunting, camps of work, "Aktion"-s, mass shootings and so on, Jews bullt underground hiding-places („Bunker"), where they hid. Some succeeded to live through in such hiding-places undiscovered during months, and even to keep there alive until the end of the German occupation.

Page 39.
106, 107, 108. Cracow. Jews on the „Sammelstelle". It was a square where captured Jews were driven before being transported to death-camps, or executed on the spot.

Page 40.
109. "45.000 Jews, expulsed from the Ghetto -disappeared... without any trace" (photo-montage). We see grown-ups and children going for "transmigration" („Aussiedlung"). Photo-montage from the Ghetto in Łódź.

Page 41.
110. Lodz. Children of the Orphans' House are going with their teachers for "transmigration".
111, 112. Cracow. Jewish childern in Cracow are going to the railway station, where they are loaded in waggons and sent to death.

Page 42.
113, 114. "Transmigration". We see on the picture grownups and children before being sent to death. The picture comes form Cracow.
115. Łódź. Grown-ups and children before being sent to death.

Page 43.
116, 117. Łódź. The last journey. Jews loaded into waggons are going to be sent out for extermination.

Page 44.
118, 119. Łódź. The last journey. Sick people were loaded on carts and motor-cars and transported to the railway-station, to be loaded into waggons.

Page 45.
120. Włocławek. The last journey. The end of the Ghetto in Włocławek. Last transports are loaded on motor-cars, to be transported to the death-camp in Chełmno.
121. Włocławek. The Rabbi of the Community of Włocławek before being sent out to the death-camp in Chełmno.
122. Włocławek. The last "transmigrants" awaiting their turn before being sent to the death-camp in Chełmno.

Page 46.
123. Modrzejów, 1942. Transfer of the Jews from the "Sammelstelle" to the railway-waggons, to be sent to extermination.
124. Sosnowiec. Children and sick people from the local Orphan-Asylum were transported in carts to the railway-waggons, and then sent to the death-camp in Oświęcim (Auschwitz).

Page 47.
125. Warsaw. The Germans supervise the loading of Jews into railway-waggons, in order to send them to a death camp. "Umschlagplatz", July-August-1942.
126. Warsaw. "Umschlagplatz", Stawki-Street. July-August 1942. The whip as indispensable symbol of the German "Kultur", reigns allmightile during the "transmigration".
127. Warsaw. "Umschlagplatz", Stawki-Street, July-August 1942. Loading Jews into railway-waggons, for "transmigration".

Page 48.
128, 129, 130. "Transmigration" of Jews from Cracow. (The pictures come from the collection of the City Archives in Cracow.) The Jews,

under German escort, come to the railway station, where they are loaded into merchandise-waggons and sent for extermination to death-camps.

Page 49.

131, 132, 133. Rzeszów. The Jews, under German escort start for their last journey, for extermination.

Page 50.

134, 135, 136. Częstochowa. Jews, under the escort of the German police, the Polish "dark blue" police and the Jewish militia are transfeered to the railway station and sent to death-camps.

Page 51.

137, 138, 139. Lublin, March 1941. It happened in the first period before the "official transmigration" begun. A "practical joke" was played to the Jews at the order of the Kreishauptman: they were ordered to gather on the Market-Place, and from there sent out in carts in different directions. At a distance of some twenty or more km., the Jews were set free. This "joke" cost the Jewish population of Lublin many victims.

138. Mielec. "Transmigration" of the Jews.

139. Grodno. The end of the Ghetto. The last Jews start for their last journey. Since that moment the town is „Judenfrei".

Page 52.

140, 141, 142. Revisions. Such are the methods of making revisions among Jewish women and men. In search of Jewish gold and riches, the Germans forgot the most primitive rules of respect for women. The photograph 142, represents a Jewish woman, who had hidden bank-notes in the heel of her shoe.

Page 53.

143, 144, 145. Wolsztyn. Three moments, The first — before the execution, the second after the execution, the third — burying the corpses.

Page 54.

146. Loading corpses. The picture illustrates the proverbial exactitude of the Germans. A Gestapo-man, pencil in hand, registers the number of the loaded corpses.

The pictures 147—159 illustrate the course of the "Aktion" in Międzyrzec-Podlaski, which took place on the 26-th of May 1943. The "Aktion" was directed by the "Hauptmann der Schutzpolizei" Gnade.

Page 55.

147. General view of the Ghetto before the "Aktion". (We see on the picture the barbed wires, encircling the Ghetto in Międzyrzec.)

Page 56.

148. The Jews gathered on the Market Place, before the City Administration.

Page 57.

149. Preparing for marching off. The picture shows a thick row of Germans, surrounding the Jews. A machine-gun ready for shooting is also visible.

Page 58.

150. First stage of the march. On the Market-Place.

Page 59.

151. Marching Jews before the buildings of Count Potocki's Manor Administration. We see German Gendarmes, a Jewish Militia-man and a Captain of the "Dark-Blue" Police Babicz.

Page 60.

152. Marching Jews — on the Radzymin Road.

Page 61.

153. Marching Jews — before the Bridge in Lubelska Street.

Page 62.

154. On the place of execution — "the Sandhills", before the revision.

Page 63.

155. Before the barrack, on the Radzymin Road, — revision of the women.

Page 64.

156. Before the barrack- on the Radzymin Road, revision of the women.

Page 65.

157. A hunchbacked Jewish girl, victim of the mockeries of Germans. (To the right: Leutnant of Gendarmes Seifert, to the left Hauptmann der Schutzpolizei Gnade.)

Page 66.

158. Jewish girl, covering her naked breast with her hands, during the revision. (to the right: Leutnant Seifert, we see in the back ground bread and other things confiscated to the victims.

Page 67.

159. A group of Germans, who carried out the "Aktion". They boast with their prey, found in the bread-loaves, in one a revolver, in another- jewels. In the middle (a "kepi" on his head) the Gendarme Franz Bauer, the worst sadist of the pack, surnamed by the Jews "der szleger mytn hynt"). detached after some time to the death-camp at Majdanek.

Page 68.

160. Warsaw. The Ghetto after the "Aktion".

161, 162. Lublin-Wieniawa, the district, where the Jews lived. Pilfering the goods and chattels after the "transmigration", and destroying the buildings of this district.

163. Kielce — pilfering the Jewish goods and chattels after the evacuation of the Jews.

Page 69.

164. Ruins of the synagoque, destroyed by the Germans in Łódź, in Wolborska Street.

165. Ruins of the famous Marszal Synogoque in Lublin.

166. Ruins of the synagoque, burnt by the Germans in Białystok.

Page 70.

167, 168. Warsaw. The Synagoque before its destruction by the Germans and after.

Page 71.

169, 172. The ruined Jewish cemetary used as a place for paddocking cattle.

170, 171. The broken gravestone serve for paving streets. The picture comes from Kutno.

Page 72.

Warsaw — After the "Aktion".

173. A Jewish corpse with open bowels.
174. Jewish corpses torn by dogs.
175. Corpses of Jewish women in a field, near Warsaw.

Page 73.

176, 177, 178. Warsaw — Corpses of children and grown-ups in the Ghetto streets after a razzia of the SS-men and of the Latvian detachments.

Page 74.

179—185. These pictures represent heaps of corpses

Page 75.

on the Jewish cemetary in Warsaw- after the "Aktion".

Page 76

186. Jews, driven to the place of the execution. Bochnia.
187. A German execution detachment shoots at Jewish victims, placet in a row. Bochnia.
188. Before burying the corpses, on the order of the Germans and under their supervision, the corpses are stripped of their clothes and shoes. Bochnia.

Page 77.

189. Hanged victims in Warsaw.
190. Men and women hanged in Łódź.
191. Victims hanged in Zduńska Wola.

Page 78.

192. Łódź — Jews hanged on the Bałuty Square.
193. Włocławek. Hanging Jews.

Page 79.

194. One moment before the execution. A Jew, compelled by the Germans to dig out his own grave, stands before the gravepit in the moment when he is aimed at to be shot down. The picture comes from Łódź.

Page 80.

195, 196. Śniadowo, District of Łomża. "Liquidation" of the Ghetto. Naked Jews, surrounded by Germans and secret police agents are sitting and awaiting for death.

Picture 196 represents Jews, standing before a gravepit for mass-burial, a moment before being shot down.
197. A moment before the execution.

Page 81.

198, 199, 200. Sosnowiec. Mass murders of Jews. Mounts of corpses after the "Aktion".

Page 82.

201. Katowice — Corpses of Jews, victims of mass-murder.
202. Międzyrzec Podlaski. On the Jewish cemetary after the "Aktion" on the 26-th of September 1942.
203. Łódź. After a mass-extermination.
204. Kielce. Corpses of Jews, victims of mass-murder.

Page 83.

205, 206, 207. Warsaw- the Ghetto in flames. April 1943.

Page 84.

208, 209, 210, 211. Włocławek. After the evacuation of the Jews, the Germans set fire to the Ghetto, and are contemplating with rapture the satanic work of their own hands.

Page 85.

212. Warsaw. "The forbidden zone". Poster, making known, that entrance without a special permit on the territories of the former Ghetto is forbidden under capital punishment. Permits, delivered before the 23-rd of April 1943 are invalidated. Warsaw, the 23-rd of April 1934. Signed by the Chief of the SS of the Police for the Distrіck of Warsaw. — Stroop, Brigade Chief SS and, x General Brigadder.

Page 86.

213, 214, 215. Częstochowa- "Hasag". Work-and concentration camp for Jews. On the picture: barracks, and barbed-wire fences surrounding the camp.

Page 87.

216. Oświęcim (Auschwitz) — Marching to work. The prisoners, dressed in ,,stripes" go to the place of torment.
217, 218. Oświęcim. Jewish girl, beaten and swollen after beating and out of famine.

Page 88.

Oświęcim. Between the wires. Double barbed-wire fences with hight tension electric current surrounded the camp.

Pages 89, 90.

220, 221. Oświęcim — heaps of shoes and clothes, left by the murdered victims.

Page 91.

222. Oświęcim. Heaps of eye-glasses, "heritage" left by the murdered victims.

Page 92.

223, 224, 225. Oświęcim. Living corpses. 223 and 224 represent the same person, a Jewish woman from Poland, victim of the famine and of overwork, saved by miracle thanks to the liberation of this territory by the Red and the Polish Armies. The picture was taken immediately after the deliverance. The picture Nr. 223 comes from the same period. NN — Jewish woman from Amsterdam, born on the 9-th 11. 1908.

Page 93.

226. Road leading to Treblinka.
227. Re-filling the mass-graves, after burning the corpses, at the order of the Germans.
228. Victims marching for the execution — Concentracion and death-in Majdanek.

Page 94.

229. Attempt at reconstructing the plan of the deathcamp in Bełżec (Archives of the Centr. Jew. Hist. Comm.).

Page 95.

230. Attempt at reconstructing the plan of the deathcamp in Sobibór (Archives of the Centr. Jew. Hist. Com.).

Page 96.

231, 232, 233. Inside view of a "soap-factory" where soap was produced out of human fat, in Wrzeszcz (Langfuhr) near Gdańsk (Danzig).

Page 97.

234, 233. Burning corpses. At the end of their regime, the Germans, desiring to wipe away all traces of their crimes, burnt the corpses of their victim on pyres, arranging a layer of corpses, then a layer of wood, than corpses again and so on.

Page 98.

236, 237, 238. Warsaw. Germans attacking the fighting Ghetto. (The

photograph represents Banifraterska-Str. the back-sides of the houses in the fighting Ghetto are visible, as well as a small gun, placed here in order to shoot at the Jews. The picture 238 represents a gun in fighting position, aiming towards the Ghetto. The photographs come from the insurrection period in the Warsaw Ghetto. April 1943.

Page 99.

239. Letter of the Polish Marshall Michał Rola-Zymierski to the Head of the Union of Jewish Partisans, Lieut. Col. Mgr. G. Alef Recognition of the merits of Jewish partisans in the struggle with fascism.

Page 100.

240, 241, 242. Group of Jewish partisans.

240. Group of Jewish partisans.

241. Scene of the life of partisans in a wod.

242. Work of the partisan detachments in moments free of war -tasks. object.

of Capt. Chil Grinszpan — at watch before an important military object.

Page 101.

243. Special mission, entrusted to Lieut. "Bolek" (G. Alef) by the Chief of the People's Army, General Rola.

244. Group of Jewish partisans, publishing an illegal newspaper.

245. The partisan Szwarc (pseud. "Janek"), out of the partisan group

Page 102.

246. "We will keep on" (photo-montage), made in the Ghetto of Łódź.

Page 103.

247, 248, 249. Ceremony of burying, on the Jewish cemetary in Łódź of objects of religious cult, into the graves, which the Germans destinad for the last 800 Jews — inhabitants of the Ghetto of Łódź, who tanks to the rapid attack of the Red Army had been liberated. Speaker Adv. Weisskopf (248).

Page 104.

250, 251, 252. Fragments of a ceremony of inauguration of a Cenotaph of the Heroes of the Warsaw Ghetto, 19. IV. 1945. Speakers: Dr. E. Sommerstein, (250 Icchok Cukierman "Antek", one of the leaders of the Warsaw Insurrection (251). The Cenotaph. (252).